

Diagnosi dels barris de la Sagrera i Sant Andreu

Districte de Sant Andreu

Setembre 2010

FUNDACIÓ
Joan Bofill
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

Ajuntament de Barcelona

Informe elaborat per:

Ajuntament de Barcelona
Direcció d'Usos del Temps
Institut d'Educació
Districte de Sant Andreu
Fundació Jaume Bofill

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ	5
1.1. Presentació del projecte. Objectius	7
1.2. Com es desplega: fases i metodologia	9
1.3. Característiques del territori	12
2. QUÈ DIUEN ELS AGENTS EDUCATIUS I SOCIALS?	15
2.1. Com són els agents educatius i socials?	15
2.2. Com es relacionen?	19
2.3. L'oferta d'activitats fora de l'horari escolar	22
3. QUÈ DIUEN LES FAMÍLIES?	26
3.1. La participació en el Debat Familiar	26
3.2. Característiques dels infants i de les seves famílies	26
3.3. La participació en activitats fora de l'horari escolar	27
3.4. Necessitats i preferències de les famílies	34
4. IDEES CLAU	43
5. FONTS D'INFORMACIÓ	45
5.1. Agents educatius i socials entrevistats	45
5.2. Centres escolars participants en l'experiència del Debat Familiar	46
5.3. Annex	47

1. INTRODUCCIÓ

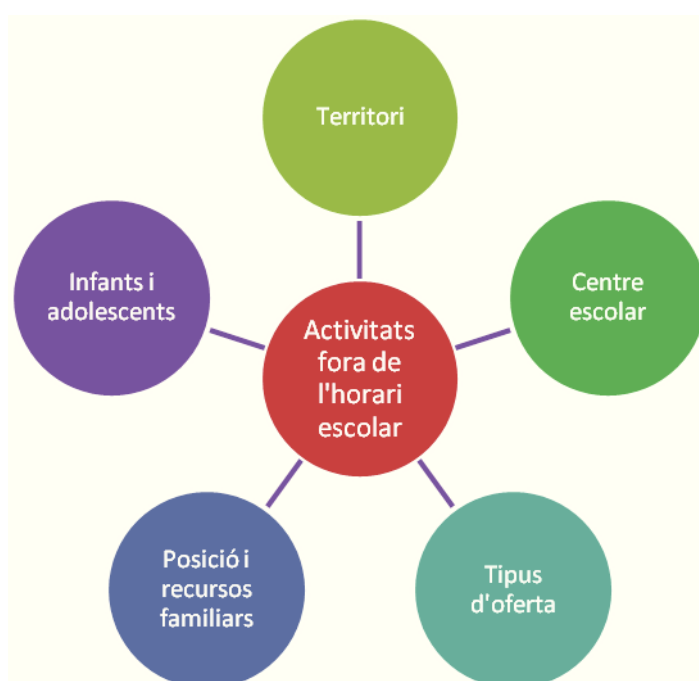
Des de fa uns anys s'estan produint canvis profunds en la nostra societat. Es tracta d'un conjunt de transformacions de caràcter territorial, econòmic, demogràfic i social que estan generant noves realitats familiars i socials, noves necessitats i nous reptes.

Aquest escenari té clares repercussions en la forma d'educar de les famílies i en l'interès creixent en l'oferta d'educació no formal. El resultat és ben clar: les activitats fora de l'horari escolar cada vegada estan adquirint més importància i reconeixement social.

Els motius que expliquen l'emergència de l'educació no formal són molt nombrosos i diversos. Alguns dels factors més destacats són l'increment de la demanda d'espais i de temps per als infants i joves, alhora que se n'exigeix progressivament més qualitat. El desig de donar una educació de qualitat, juntament amb la necessitat de trobar solucions per compatibilitzar els horaris laborals amb els escolars, són les causes principals de l'interès de les famílies per complementar la formació que reben els seus fills i filles a l'escola.

Sabem, però, que no tothom té el mateix tipus de necessitats, mitjans ni preferències, i que la manera com s'organitza el temps fora de l'horari escolar varia molt. La realització d'activitats extraescolars depèn del context social i familiar, i canvia segons les característiques del barri, dels centres escolars, de l'oferta d'activitats, de les famílies i dels infants i joves. Per tant, cal tenir en compte la influència de tots aquests aspectes, sobretot en l'actual context de crisi econòmica, ja que limita tant l'oferta com la demanda d'activitats extraescolars.

Gràfic 1. Condicionants de la participació en activitats fora de l'horari escolar

Conèixer els recursos de què disposen les llars, les estratègies que adopten i les desigualtats que es produeixen, així com les dificultats que tenen els agents promotors a l'hora d'organitzar i dinamitzar l'oferta d'activitats, és cabdal per dissenyar un pla d'acció participat que doni resposta a les necessitats locals.

Aquest informe, per tant, recull les característiques i opinions dels agents educatius i socials i les necessitats i preferències de les famílies dels barris de la Sagrera i Sant Andreu, al districte de Sant Andreu.

1.1. Presentació del projecte. Objectius

Temps de barri, temps educatiu compartit és un programa promogut conjuntament entre la Regidoria d'Usos del Temps, l'Institut d'Educació i els Districtes de l'Ajuntament de Barcelona, en col·laboració amb la Fundació Jaume Bofill. Aquest programa té com a objectius dissenyar i aplicar accions per construir uns usos dels temps i uns espais educatius per als infants i adolescents que contribueixin a l'harmonització laboral i familiar de les famílies, amb actuacions que comportin la implicació dels diferents agents que intervenen en l'àmbit educatiu i social (centres educatius, famílies, serveis, entitats...). En concret, es proposa:

- Contribuir a aconseguir que els barris tinguin una oferta d'activitats educatives fora de l'horari escolar que sigui de qualitat i diversificada.
- Promoure accions educatives en el temps de lleure que afavoreixen l'harmonització del temps en família.
- Reforçar el teixit associatiu i el treball en xarxa entre els agents locals.
- Potenciar l'ús educatiu del temps fora de l'horari escolar mitjançant els patis escolars i altres equipaments públics.

El programa es va iniciar l'any 2005 a tres districtes de Barcelona: el districte de Sants-Montjuïc (barris de Sants, Hostafrancs i la Bordeta), el districte de Gràcia (barris de Penitents, la Salut, Vallcarca i el Coll) i el districte de Nou Barris (barri de la Prosperitat).

L'any 2008 s'hi van incorporar nous territoris: la Marina de Port i la Marina del Prat Vermell (districte de Sants-Montjuïc), les Corts i la Maternitat-Sant Ramon (districte de les Corts), Sant Gervasi-Galvany i el Putget i Farró (districte de Sarrià-Sant Gervasi), Camp d'en Grassot i Gràcia Nova (districte de Gràcia), Navas i el Congrés i els Indians (districte de Sant Andreu) i el Clot i Camp de l'Arpa del Clot (districte de Sant Martí).

L'any 2009, continuant amb l'expansió del programa arreu de la ciutat, es va ampliar de nou el nombre de barris participants: el Fort Pienc i la Sagrada Família (districte de l'Eixample), el Guinardó i Baix Guinardó (districte d'Horta-Guinardó), Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona (districte de Nou Barris), Bon Pastor i Baró de Viver (districte de Sant Andreu) i Sant Martí de Provençals i la Verneda i la Pau (districte de Sant Martí).

En el decurs del 2009 i el 2010 s'han afegit al projecte els barris següents: la Barceloneta (districte de Ciutat Vella), el Poble-sec i la Font de la Guatlla (districte de Sants-Montjuïc), l'Antiga Esquerra de l'Eixample, la Nova Esquerra de l'Eixample i Sant Antoni (districte de l'Eixample), el Carmel i la Font d'en Fargues (districte d'Horta-Guinardó), Sant Andreu i la

Sagrera (districte de Sant Andreu), les Roquetes i el Verdum (districte de Nou Barris) i el Poblenou i Provençals del Poblenou (districte de Sant Martí).

Aquest document recull els principals resultats de la diagnosi elaborada durant el curs 2009-2010 als barris de Sant Andreu i la Sagrera, al districte de Sant Andreu.

1.2. Com es desplega: fases i metodologia

Temps de barri, temps educatiu compartit és un projecte d'investigació-acció participativa. Aquesta metodologia facilita que el programa esdevingui un projecte col·lectiu, ja que des del moment de la diagnosi implica les persones que hi participen i les predispone al desenvolupament de les accions futures.

Tot seguit es descriuen les fases en què es desenvolupa el projecte en cadascun dels territoris:

1. **Diagnosi dels agents.**¹ Realització d'una primera aproximació a la realitat de l'educació en el temps de lleure als barris on es desenvolupa el projecte.
2. **Diagnosi dels infants i les famílies. Consulta als infants i a les seves famílies,** mitjançant una metodologia basada en el Debat Familiar, on es convida a reflexionar en el nucli familiar sobre l'educació en el temps de lleure i els usos socials i educatius del temps.
3. **Procés participatiu.** Definició de les propostes d'intervenció a partir de les fases de diagnosi i mitjançant un procés participatiu amb tots els agents educatius i socials.
4. **Disseny i implementació d'accions.** Planificació de propostes en funció dels resultats de les fases prèvies de diagnosi i elaboració de propostes consensuades entre els agents educatius i socials.

L'informe que teniu a les mans respon a les dues primeres fases del projecte: **la diagnosi dels agents i dels infants i les famílies**, i es divideix en dues parts molt diferenciades: *Què diuen els agents educatius i socials?*, elaborada a partir de la realització d'entrevistes amb els diversos agents educatius i socials del territori (centres educatius, AMPA, entitats, serveis, etc.), i *Què diuen les famílies?*, elaborada a partir dels resultats del Debat Familiar.

La posada en marxa d'aquest projecte en tots els territoris esmentats i en el marc de les diverses diagnosi elaborades ens ha permès constatar que pràcticament tots els barris de la ciutat comparteixen una sèrie d'elements. Aquesta mirada general encapçala l'apartat *Què diuen els agents educatius i socials?* i posa de manifest les tendències i situacions que es donen de manera global a la ciutat. Aquesta exposició genèrica va seguida d'una mirada més acurada de cada territori, la qual reforça i matisa amb les especificitats pròpies de cada barri el comportament general de la ciutat. Per facilitar-ne la lectura, cadascun d'aquests apartats va precedit del símbol d'una fletxa.

---

¹ Entenem per «agents educatius i socials» aquelles figures i organitzacions que generen algun tipus d'efecte en l'àmbit de l'educació fora de l'horari escolar, bé a través del disseny i l'execució d'activitats específiques per a infants i joves (*agent directe*), o simplement a través d'una tasca de suport extern —logístic, material, tècnic, etc.— (*agent indirecte*).

Diagnosi dels agents: què diuen els agents educatius i socials?

La diagnosi dels agents s'ha dissenyat prenent l'eix de la participació com a mitjà per assolir uns objectius determinats.

Així, s'han dinamitzat diversos grups de debat amb l'objectiu d'iniciar els agents en la dinàmica del treball en xarxa i s'ha treballat en la detecció conjunta de les necessitats del territori en l'àmbit de l'educació fora de l'horari lectiu.

Els grups de debat han estat formats per agents de tipologia semblant, guiats per la figura d'un dinamitzador que conduïa el debat grupal i feia aflorar els temes plantejats a partir d'un guió de preguntes estructurades. Aquesta metodologia es basa en la convicció que participar vol dir transformar des d'un primer moment les formes de relació entre els diversos actors educatius i socials del territori per crear noves maneres de construcció col·lectiva del barri, de manera que cadascú es responsabilitza en la mesura que pot d'allò que li pertoca, però sempre en col·laboració amb els altres i partint del consens.²

En concret, aquestes sessions de treball tenien els objectius següents:

- Detectar les característiques dels agents, les relacions que estableixen entre ells i les seves potencialitats i necessitats a l'hora d'organitzar activitats.
- Treballar conjuntament les necessitats i recursos del barri amb relació a l'educació fora de l'horari escolar.

Taula d'entrevistes grupals i individuals realitzades

Tipus d'agent	Nombre d'agents contactats (entrevistats o participants en els grups de debat)
Centre educatiu	21
AMPA	10
Entitat d'educació en el lleure	6
Club o associació esportiva	4
Servei/equipament	6
Associació cultural	10

Totes les persones contactades que generen oferta d'activitats van emplenar un qüestionari que ha permès detectar i caracteritzar la major part de les activitats organitzades pels agents educatius i socials als barris de la Sagrera i Sant Andreu.

---

² També es van fer entrevistes individuals amb els centres educatius i quan els debats en grup no es van poder organitzar per problemes d'agenda.

Per validar la totalitat d'aquests continguts, definir línies d'actuació i prioritzar-les, durant el curs 2010-2011 se celebraran sessions participatives amb el conjunt dels agents col·laboradors. Aquesta és una condició necessària per garantir la implicació dels agents educatius i socials al llarg del procés.

Diagnosi dels infants i les famílies: el Debat Familiar

La informació de la diagnosi dels agents es va complementar amb l'opinió de les famílies per tal de conèixer les seves opinions i demandes sobre els temps educatius més enllà de l'horari escolar, així com les seves necessitats pel que fa als usos del temps. Aquesta opinió es va recollir mitjançant el Debat Familiar.

El Debat Familiar és una tècnica utilitzada en metodologies participatives, que pretén extreure dades mesurables de les opinions dels ciutadans envers el tema plantejat. Les opinions recollides, en el cas de ser representatives, poden esdevenir una base sòlida per fer inferències sobre una població més àmplia.

La distribució dels qüestionaris a les famílies es va dur a terme durant el mes de desembre del 2009 gràcies a la implicació dels diferents centres educatius participants.

1.3. Característiques del territori:

1.3.1. Sant Andreu

Sant Andreu era un poble ric en agricultura de regadiu gràcies a l'aigua que, des del segle X, li arribava del Rec Comtal en el seu camí entre Montcada i Barcelona.

Al llarg dels anys, la urbanització es va anar estenent en petits carrers a l'entorn del carrer Gran, eix principal i antiga via romana. A finals del segle XIX i principis del XX, en l'època de la industrialització, s'hi situen indústries importants, així com una bona quantitat de petites empreses i tallers. El dinamisme econòmic del barri ha anat acompanyat, des de sempre, d'una important activitat sociocultural que avui es manté amb força.

La Sagrera

El territori de la Sagrera pertanyia a l'antic municipi de Sant Martí de Provençals. Territori tradicionalment de conreu, durant el procés d'industrialització s'hi van ubicar importants fàbriques tèxtils —com La Española—, de maquinària d'automòbil —com La Pegaso—, etc., que van canviar la seva fesomia. Morfològicament té dues parts molt diferenciades separades per la Meridiana: la part més nova, al nord de la via, i la part antiga, situada a la vessant sud.

Actualment, igual que el barri de Sant Andreu, està vivint grans transformacions urbanístiques empenes per la futura estació de l'AVE.

1.3.2. Característiques de la població dels barris de Sant Andreu i la Sagrera

Com podem comprovar a la taula 1, el barri de Sant Andreu és el que té el percentatge de població més elevat (37,83 %) de tot el districte de Sant Andreu, seguit de la Sagrera, amb el 19,66 %. Si mirem la distribució de la població per edats, podem observar que, als dos barris, la població de 0 a 4 anys és la que presenta un percentatge més elevat (33,05 % a Sant Andreu i 32,72 % a la Sagrera). L'edat menys nombrosa és la dels joves d'entre 15 i 16 anys; per tant, és majoritari el percentatge d'infants més petits, principalment escolaritzats en centres d'educació infantil i primària.

Taula 1. Total d'habitants per barri

Barris	Habitants	% total Sant Andreu
Trinitat Vella	10.574	7,17
Baró de Viver	2.372	1,61
Bon Pastor	13.808	9,36
Sant Andreu	55.813	37,83
La Sagrera	29.002	19,66
El Congrés i els Indians	14.111	9,56
Navas	21.858	14,82
Total Sant Andreu	147.538	100,00

Font: lectura del Padró Municipal d'Habitants (30.06.09). Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.

Taula 2. Població infantil i juvenil per edats (de 0 a 16 anys)

Barris	Total	%*	0-4 anys		5-9 anys		10-14 anys		15-16 anys	
			Total	%**	Total	%**	Total	%**	Total	%**
Trinitat Vella	1.783	8,60	634	35,56	439	24,62	501	28,10	209	11,72
Baró de Viver	447	2,16	141	31,54	133	29,75	118	26,40	55	12,30
Bon Pastor	2.271	10,95	898	39,54	658	28,97	524	23,07	191	8,41
Sant Andreu	7.888	38,03	2.607	33,05	2.342	29,69	2.060	26,12	879	11,14
La Sagrera	3.619	17,45	1.184	32,72	988	27,30	1.006	27,80	441	12,19
El Congrés i els Indians	1.873	9,03	627	33,48	512	27,34	523	27,92	211	11,27
Navas	2.858	13,78	852	29,81	863	30,20	803	28,10	340	11,90
Total Sant Andreu	20.739	100,00	6.943	33,48	5.935	28,62	5.535	26,69	2.326	11,22

Font: lectura del Padró Municipal d'Habitants (30.06.09). Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.

*Percentatge sobre el total de la població infantil de Sant Andreu.

**Percentatge sobre la població total infantil per barri.

Tot i que el barri amb una renda més elevada és Navas (taula 3), els barris de Sant Andreu i la Sagrera se situen entre els que tenen un índex més elevat (84,1 i 85,3, respectivament). Aquestes xifres estan lleugerament per sota de la mitjana de Barcelona, però queden lluny de les dades que presenten barris com ara Baró de Viver o Bon Pastor, dins el mateix districte.

Taula 3. Distribució territorial de la renda

Barri	Població	Índex RFD (Barcelona = 100)
Trinitat Vella	10.237	76,4
Baró de Viver	2.452	49,9
Bon Pastor	12.990	64,8
Sant Andreu	55.638	84,1
La Sagrera	28.734	85,3
El Congrés i els Indians	13.820	83,6
Navas	21.572	91,0

Font: lectura del Padró Municipal d'Habitants (01.01.08). Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.

Finalment, pel que fa a la distribució de la població infantil i juvenil per nacionalitats, el percentatge de població de nacionalitat estrangera és inferior al de la mitjana de Barcelona (18 %) en els dos barris. A la Sagrera, el percentatge se situa al voltant del 15,08 %, mentre que el barri de Sant Andreu, amb el 9,04 %, és un dels que té un percentatge de població infantil i juvenil estrangera menys elevat.

Taula 4. Població infantil i juvenil (de 0 a 19 anys) per nacionalitat

Barri	Total	Estrangera		Espanyola	
		Total	%	Total	%
Trinitat Vella	2.140	776	36,26	1.364	63,74
Baró de Viver	523	37	7,07	486	92,93
Bon Pastor	2.591	488	18,83	2.103	81,17
Sant Andreu	9.252	836	9,04	8.416	90,96
La Sagrera	4.362	658	15,08	3.704	84,92
El Congrés i els Indians	2.209	335	15,17	1.874	84,83
Navas	3.410	561	16,45	2.849	83,55
Total Sant Andreu	24.487	3.691	15,07	20.796	84,93

Font: lectura del Padró Municipal d'Habitants (30.06.09). Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.

*Percentatge sobre la població total infantil per barri.

2. QUÈ DIUEN ELS AGENTS EDUCATIUS I SOCIALS?

2.1. Com són els agents educatius i socials?

A escala de tota la ciutat s'ha constatat que els principals promotors d'oferta d'activitats educatives més enllà de l'horari escolar són, en primer lloc i de manera clarament diferenciada, les AMPA dels centres de primària, seguides de les associacions esportives i culturals i dels serveis i equipaments públics.

- Els centres educatius. Les escoles i els instituts de Barcelona no acostumen a ser els promotors directes de l'oferta que es genera en els seus centres. Per regla general, aquesta tasca recau en les AMPA, amb les quals solen tenir una bona relació. Tot i així, en determinats casos i per motius molt diversos (centres sense AMPA, AMPA febles, decisions d'organitzar l'oferta des de la direcció del centre, etc.), són els centres educatius mateixos els que promouen directament l'oferta d'educació no formal per als seus alumnes. En ambdues situacions s'evidencia la preocupació compartida que cal dotar d'atenció i valor les activitats educatives més enllà de l'horari escolar.

Als barris de la Sagrera i Sant Andreu:

- Hi ha un total de dotze escoles públiques, deu centres privats concertats (la major part amb continuïtat de primària a secundària, i un centre exclusivament de secundària) i dos instituts. També hi ha una escola municipal de música i la llotja d'ensenyaments artístics. Són centres que tenen un fort lligam amb el seu entorn, ja que alguns dels seus projectes estan molt vinculats al tarannà dels barris on estan ubicats i estableixen relacions entre ells i amb algunes entitats dels voltants.
  - La major part dels centres tenen una relació molt bona amb les AMPA respectives. La gestió de l'oferta d'activitats no recau directament en ells, però manifesten un interès per la qualitat de les activitats extraescolars dels centres. La preocupació pel bon funcionament del centre és fruit, segons les persones entrevistades, de la bona relació que mantenen amb les associacions de pares i mares, així com de l'oferta d'activitats de qualitat, tant en horari escolar com extraescolar. Hi ha un centre que no compta amb cap AMPA per a la gestió de les activitats extraescolars, sinó que disposa d'un consell format per mestres i famílies.
- Les AMPA. Cal destacar la important tasca que duen a terme les associacions de mares i pares de les escoles, ja que són les que dinamitzen més activitats per als infants i joves en horari no escolar i, per tant, les que acullen un major nombre d'infants. El fet que les

AMPA siguin les principals promotores d'oferta d'activitats vol dir que aquestes es desenvolupen majoritàriament dins de l'escola.

El dinamisme de les AMPA, però, no és homogeni. Hi ha AMPA amb un gran potencial de coordinació i d'activitat, que reben molt de suport de les direccions dels centres, que hi tenen una bona sintonia i que disposen de capacitat per gestionar activitats, mentre que d'altres són més inactives o reben un escàs suport de les famílies dels centres i tenen més dificultats per poder promoure una oferta diversa. Cal destacar que el diferent grau de participació de les famílies en les AMPA condiciona el tipus d'oferta que aquestes poden promoure.

Als barris de la Sagrera i Sant Andreu:

- Les AMPA són les encarregades d'organitzar les activitats dels centres educatius en horari no lectiu. Algunes són entitats fortes, molt ben organitzades i amb força famílies implicades, mentre que d'altres són més febles i tenen més dificultats per tirar endavant el dia a dia de l'escola. En general, però, totes reconeixen que compten amb pocs recursos i espais per organitzar les activitats. Disposen de poc personal voluntari per organitzar-les i, a l'hora de coordinar-les, els afecta molt l'alta rotació de gent implicada i de figures responsables. La participació de les famílies en l'organització de les activitats acostuma a ser baixa, per la qual cosa solen estar sobresaturades de feina. Quant als espais i equipaments, es considera que els centres educatius, bé no disposen de prou espais, o no sempre els cedeixen perquè les famílies en puguin fer ús.
- L'oferta d'activitats que organitzen les AMPA en horari extraescolar és amplia i diversa a la majoria dels centres escolars. Algunes escoles acostumen a obrir les seves activitats a tots els infants del barri per contribuir a diversificar l'oferta. Aquesta iniciativa ha enfortit propostes d'activitats amb una demanda molt feble i que no tenien garantida la seva sostenibilitat ni continuïtat en el temps.
- Les associacions esportives. Són, juntament amb les AMPA, els actors que més quantitat d'oferta generen en els diferents barris de la ciutat. Es tracta d'entitats que promouen l'esport en diferents modalitats (futbol, bàsquet, atletisme, natació, etc.), i que desenvolupen la seva activitat a l'entorn de la pràctica individual i col·lectiva de l'esport infantil i juvenil, sovint de competició. En alguns casos utilitzen equipaments públics i/o escolars per fer les activitats.

- Als barris de la Sagrera i Sant Andreu, les principals activitats esportives que s'organitzen fora de l'horari escolar des de les entitats del barri són el futbol i el bàsquet. D'entre les propostes esportives més minoritàries i que no tenen tant seguiment podem destacar l'excursionisme.
  - Pel que fa a l'organització de les activitats, les entitats manifesten una bona motivació i capacitat de mobilització de les famílies, encara que també es troben amb una manca de relleu generacional i una baixa assistència dels pares i mares a les activitats en què participen els seus fills i filles.
  - Les associacions culturals. Aquestes entitats desenvolupen activitats relacionades amb un àmbit d'acció cultural determinat (dansa, cant coral, tradicions culturals catalanes, etc.) i representen l'espai principal de participació associativa en el temps de lleure per part de joves i famílies. Normalment són entitats molt implicades en la dinamització sociocultural del territori (castellers, diables...).
  - El teixit d'associacions culturals als barris de Sant Andreu i la Sagrera és molt ric. Així, hi trobem, tant entitats històriques i molt arrelades, com entitats de creació recent amb objectius molt diversos: des de desenvolupar iniciatives de dansa i música, fins a potenciar la cultura popular, etc. Moltes d'elles organitzen activitats per a infants i famílies, a més de ser referents al territori que revitalitzen la vida comunitària dels barris.
- En alguns casos, si no disposen d'espais propis, s'aixopluguen al Centre Cívic de la Sagrera «La Barraca» (entitats de la Sagrera) o al Centre Municipal de Cultura Popular de Sant Andreu Can Galta Cremat (entitats de Sant Andreu).
- Les entrevistes realitzades evidencien la vitalitat d'aquest sector d'entitats a l'hora d'organitzar activitats més enllà de l'horari lectiu. Les propostes solen estar adreçades a totes les edats, i aglutinen col·lectius molt diversos. Les entitats més centríques, a diferència de les situades a les zones més perifèriques dels barris, poden fidelitzar millor el públic que assisteix a les seves activitats. No obstant això, l'oferta que es genera des d'aquestes entitats està molt consolidada.
  - Encara que són entitats amb molt de carisma, la implicació en l'organització i dinàmica associativa sempre acostuma a recaure en les mateixes persones, cosa que dificulta el funcionament de l'entitat. D'altra banda, la difusió de les activitats sol ser bona i normalment s'utilitzen diversos mitjans.

- Cal destacar el paper de les associacions de veïns i veïnes, ja que si bé no organitzen directament activitats per infants o joves, tenen molta relació amb diverses entitats i equipaments del barri. A més, són un punt de referència al territori a causa de la seva tasca mobilitzadora en la millora de serveis per als barris, incloent-hi la construcció de centres educatius o equipaments. També participen en l'organització de festes als barris.
- Les entitats d'educació en el lleure. Són associacions sense ànim de lucre que organitzen activitats per a infants i joves d'entre 6 i 16 anys, aproximadament, en general els caps de setmana. Les activitats que fan són obertes al barri. En alguns casos, el relleu del personal educador —sovint voluntari— i les infraestructures amb què compten no faciliten el desenvolupament de la seva activitat. La major part d'aquestes entitats reben el suport institucional del tercer sector.
  - Tant el barri de la Sagrera com el de Sant Andreu tenen moltes entitats de lleure. El segon aplega dos terços d'aquestes entitats. Pràcticament la meitat d'elles són agrupaments escoltes. La majoria de les entitats de lleure de la Sagrera són al Casal Parroquial Crist Rei. Es tracta d'entitats molt arrelades i vinculades als barris respectius. Ofereixen un bon nombre d'activitats de qualitat i compten amb una important implicació de les famílies, amb les quals també organitzen sortides que fan plegats.
  - Algunes entitats de lleure manifesten que la seva dinàmica requereix una dedicació elevada i una formació permanent, cosa que no sempre és fàcil d'assolir.
  - Cal destacar la fortalesa i el dinamisme d'aquest perfil d'entitats a l'hora d'organitzar i dinamitzar activitats educatives al barri en horari no escolar.
- Els serveis i equipaments públics. A la ciutat hi ha una bona xarxa d'equipaments públics que ofereixen programació d'activitats per a infants i joves. Alguns d'aquests serveis organitzen activitats diàries per als infants d'entre 3 i 12 anys, com és el cas de les ludoteques, mentre que d'altres ofereixen programació de tallers (centres cívics) o activitats puntuals i periòdiques (biblioteques). Són serveis i equipaments oberts al barri i proporcionen un nombre elevat i divers d'activitats relacionades sobretot amb l'art, el joc o la lectura.
  - Pel que fa a la infraestructura, tots dos barris compten amb importants equipaments, com ara una biblioteca, un centre cívic, un centre cultural, etc. Alguns

d'aquests equipaments són seu de diverses entitats del barri, cosa que els manté com a espais de referència en el territori per a diversos col·lectius i famílies.

- Malgrat la satisfacció envers els equipaments existents, els agents perceben la necessitat de disposar de més espais públics per a la realització d'activitats. La fàbrica Fabra i Coats es presenta com una nova oportunitat per als veïns de Sant Andreu de gaudir d'un espai per a la cultura i entitats i famílies del barri.
- Segons les entrevistes realitzades, l'oferta d'activitats extraescolars que organitzen els equipaments no és gaire abundant i sobretot es caracteritza per ser de tipus puntual. Ara bé, són activitats de preu molt assequible i es fan en diferents franges horàries (també els caps de setmana) per tal de poder acollir públic infantil, juvenil i familiar. A més, els equipaments tenen facilitat per arribar a les famílies i mantenen una bona relació amb les escoles, per la qual cosa poden mobilitzar molts nens i nenes per a les seves activitats.
- Quant al col·lectiu de joves, encara que els equipaments tenen una bona capacitat per atraure'ls, els costa de fidelitzar-los a les activitats que organitzen. També comenten que tenen algunes dificultats per arribar a la població d'origen immigrant i fidelitzar-la. Conscients d'aquestes mancances, treballen per aconseguir una major implicació d'aquests col·lectius.

2.2. Com es relacionen?

Als diferents barris de Barcelona on s'ha posat en marxa el programa *Temps de barri, temps educatiu compartit* s'ha detectat que la majoria de les vegades les relacions entre els actors es donen de manera bilateral (per a l'ús d'equipaments, per a la transferència d'usuaris, per a l'organització d'activitats, etc.), i d'altres vegades al si de xarxes formals.

- Les relacions que s'estableixen entre els agents als barris de la Sagrera i Sant Andreu es donen amb més facilitat entre agents d'igual tipologia que entre agents de diferent perfil. Així, entre les entitats esportives o culturals hi ha un alt grau de coneixement mutu i en molts casos col·laboren en la realització conjunta d'activitats. El sector de les AMPA manifesta alguna dificultat per al coneixement i el treball col·laboratiu, ja que el grau de relació entre les diferents associacions és baix (a excepció de les que formen part de la Coordinadora d'AMPA). En aquest sentit, el paper de la Coordinadora d'AMPA de Sant Andreu Barcelona té una gran importància com a punt de connexió entre elles.

- Cal destacar la tradició associativa del territori, ja que moltes persones són sòcies de diverses entitats. Es considera que les persones que col·laboren i organitzen activitats sempre solen ser les mateixes, i és difícil aconseguir la implicació de nous participants. Malgrat la densitat del teixit, les entitats sovint treballen de manera independent i no acostumen a promoure l'articulació d'itineraris comuns.
- En general, les persones entrevistades posen de relleu la manca de coneixement mutu entre els agents i les activitats que fan, sobretot quan es tracta d'entitats més petites i amb menys recursos. El desconeixement existent i els dèficits de difusió o comunicació provoquen que a vegades es dupliquin els esforços o les activitats. Les mostres d'entitats (encara que no tothom hi és representat) i les festes que se celebren als barris són dues maneres de facilitar el coneixement entre els agents.
- Un dels moments en què la xarxa social coincideix i participa en la vida social del barri és quan se celebra alguna festa. El calendari festiu omple el carrer i és un moment de trobada entre diferents agents educatius i socials. La cessió d'espais, la realització d'actes concrets o la derivació d'infants i joves són altres ocasions de contacte puntual.
- Es dona un ús compartit d'espais i/o usuaris entre agents de diferent tipologia. Algunes escoles cedeixen els seus patis o aules a altres agents del barri. Equipaments com els centres cívics i algun casal o entitat són, ara per ara, els espais de trobada i confluència de les entitats del barri. Es detecta un interès per fomentar més els espais de trobada i relació entre les entitats, especialment per sectors i temes.
- Alguns espais històrics —com L'Ateneu Obrer, el Casal Catòlic Els Catalanistes, o La Lira— constitueixen un referent i punt de trobada en el territori. A banda que hi conviuen entitats de diferent tipologia, són espais intergeneracionals que coordinen i possibiliten la trobada entre els agents del barri, així com la creació de projectes comuns que enforteixen el teixit associatiu i reforcen la cohesió social.

Les xarxes formals. Al si de la ciutat hi ha algunes xarxes formals de diferent perfil que incideixen en l'àmbit educatiu i cultural. En general compten amb entitats que aglutinen la majoria de les entitats del territori i que fomenten el coneixement mutu i l'organització de projectes conjunts i festes. Aquestes «coordinadores» són un factor molt facilitador del treball en xarxa.

Sovint les xarxes formals que incideixen en l'àmbit educatiu i cultural són perfectament reconegudes pels agents que en formen part, estan ben estructurades (objectius, funcions, mètodes, etc.) i arrelades, disposen de dinàmiques estables de funcionament i serveixen com

a marc de coordinació dels agents locals per a la definició i/o desenvolupament de determinats projectes comuns.

Als barris de la Sagrera i Sant Andreu s'identifiquen diverses xarxes formals:

- Coordinadora d'AMPA de Sant Andreu Barcelona. Es tracta d'una plataforma que, entre altres coses, potencia el coneixement mutu, tant d'experiències com de persones, per tal de possibilitar un contacte posterior entre les AMPA de totes les escoles públiques del districte. També facilita formació i informació amb el propòsit de millorar el funcionament de les AMPA i d'optimitzar-ne la gestió.
- Consell d'Entitats de la Sagrera. Fa deu anys que és al barri, i va sorgir com a plataforma per impedir que tanquessin el Centre Cívic de la Sagrera «La Barraca» després de l'obertura del Centre Garcilaso. El barri de Sant Andreu no compta amb un consell d'entitats.
- Xarxa d'Entitats del Projecte Comunitari NASACO.³ Aquesta xarxa fa deu anys que està funcionant als barris de la Sagrera, Navas i el Congrés i els Indians. Ofereixen activitats en horari extraescolar (durant tot el curs o de manera puntual) per a joves de 12 a 20 anys. Treballen amb les entitats per organitzar les festes del barri i també per gestionar o cedir espais per a la realització de les activitats que ofereixen.
- Comissió de Festes de la Sagrera. Es reuneix al Centre Cívic de la Sagrera «La Barraca». Organitzen la Festa de la Primavera, la Festa Major i el Carnaval. La Cavalcada de Reis l'organitzen l'AVV de la Sagrera, el Districte de Sant Andreu, la Comissió de Festes de la Sagrera i la Comissió de Festes de Sant Andreu.
- Comissió de Festes de Sant Andreu. Compta amb un espai de trobada propi. Igual que a la Sagrera, hi ha una junta que celebra reunions periòdiques i que convoca les entitats del barri perquè participin en l'organització de les festes del barri.
- Federació d'Entitats L'Harmonia de Sant Andreu de Palomar. Aplega entitats culturals i dos agrupaments: l'Agrupament Escolta Jaume I i l'Agrupament Escolta Flor de Neu. La Federació és un projecte d'ateneu popular i cultural que es va crear fa dos anys.

---

³ El projecte NASACO pretén analitzar les necessitats, interessos i dificultats dels adolescents i joves (preferentment de 12 a 18 anys) dels barris de Navas, la Sagrera i el Congrés i els Indians, així com generar processos de participació que millorin les mancances actuals de tots els joves. Es tracta d'una xarxa d'entitats formada per: Centre Obert Don Bosco, AVV Navas, AVV del Congrés i els Indians, EAP i EAIA Sant Andreu, AMPA i alumnes dels IES, etc.

Actualment tenen previst que se'ls concedeixi un nou equipament que es construirà a l'antiga fàbrica tèxtil Fabra i Coats. Tenen una oferta d'activitats de lleure puntuals (calçotades, Festa de la Primavera...) obertes a tot al barri i a totes les franges d'edat.

Malgrat l'existència de nombrosos agents educatius i socials, no hi ha cap plataforma funcional i operativa que aglutini la diversitat d'entitats que desenvolupen activitats adreçades als infants. Per regla general, les relacions que mantenen els agents d'educació en el temps de lleure es produeixen de forma esporàdica (per exemple, festes majors), i no en l'activitat.

2.3. L'oferta d'activitats fora de l'horari escolar

Als barris de la Sagrera i Sant Andreu l'oferta d'activitats educatives en horari no escolar és molt abundant.⁴ Segons les dades recollides, el total de places ocupades als barris és de 2.808 sobre una població de 11.507 infants i joves (de 0 a 16 anys). Es tracta de dos barris on el nombre d'agents educatius que ofereixen activitats és elevat, com també ho són les propostes que generen. L'oferta analitzada arriba clarament a totes les franges d'edat (de 3 a 16 anys), si bé és menys nombrosa per als joves de 12 a 16 anys, atès que representa el 19 % del total d'activitats.

Taula 5. Distribució de places ocupades segons la franja d'edat

Edat	Places ocupades
3 a 5 anys	25,89
6 a 8 anys	31,94
9 a 11 anys	23,15
12 a 16 anys	19,02
Total	100,00

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pels agents educatius i socials.

Ara bé, segons les dades recollides entre els agents entrevistats, es pot afirmar que la configuració de l'oferta és poc diversa, bàsicament esportiva (47,4 %), seguida, a força distància, de l'artística (25,7 %); en tercer lloc se situa l'educació en el lleure (12 %), bàsicament centrada en activitats de cap de setmana organitzades per les nombroses entitats d'educació en el lleure que hi ha als dos barris. La resta de propostes (activitats acadèmiques, culturals...) tenen menys incidència en el total de l'oferta existent. Alguns dels agents entrevistats assenyalen que, si bé l'esport no representa cap problema per omplir les places

---

⁴ Per a l'elaboració d'aquesta diagnosi no hem pogut recollir la totalitat de dades que fan referència a l'oferta dels barris. Per tant, la informació que es descriu respon únicament a l'explotació de les dades obtingudes i és difícil fer inferències en l'oferta real del territori.

ofertes, algunes propostes artístiques no es poden dur a terme perquè no hi ha prou infants o joves inscrits.

Taula 6. Distribució de places ocupades segons el tipus d'activitat

Tipus d'activitat	Places ocupades
Esportiva	47,04
Artística	25,71
Acadèmica	6,70
Educació en el lleure	11,97
Cultural	8,01
Lúdica	0,57
Total	100,00

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pels agents educatius i socials.

Del total d'activitats que s'ofereixen al barri, el 66 % les organitzen les AMPA de les escoles. Així doncs, aquests agents són els principals promotors d'oferta educativa fora de l'horari lectiu, la qual cosa posa de relleu el pes significatiu que tenen en la promoció d'activitats educatives, alhora que ens indica que la major part de l'oferta es du a terme dins les escoles. D'acord amb les dades obtingudes, les associacions culturals (14 %), en segon lloc, i les entitats de lleure (8,2 %) i els serveis públics (7,8 %), en menor mesura, són els encarregats de promoure'n la resta.

Taula 7. Distribució de places ocupades segons el tipus d'agent

Tipus d'agent	Places ocupades
Serveis públics	7,87
Associacions esportives	3,67
Entitats d'educació en el lleure	8,23
Associacions culturals	14,07
AMPA	66,17
Total	100,00

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pels agents educatius i socials.

Si parlem de les activitats de tipus puntual (que no segueixen la periodicitat d'un curs acadèmic, sinó que es fan uns dies concrets), les AMPA (70 %) també són les que gestionen un major nombre d'activitats, seguides de les entitats culturals (30 %). Aquesta oferta s'adreça majoritàriament als nens i nenes de 6 a 11 anys (67 %) i sovint es concreta en activitats de cap de setmana.

Taula 8. Distribució de places puntuals ocupades segons el tipus d'agent

Tipus d'agent	Places ocupades
Associacions culturals	30,05
AMPA	69,95
Total	100,00

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pels agents educatius i socials.

Entre els diferents grups d'edat, l'activitat majoritària sempre és l'esportiva, seguida de l'artística. No obstant això, els infants més petits són els que fan menys activitats artístiques; segons augmenta l'edat dels infants i joves, també augmenta la seva participació en aquest tipus d'activitats.

Pel que fa a la resta d'activitats, els infants de 3 a 5 anys són els que fan més activitats acadèmiques, normalment associades a la iniciació a una llengua estrangera (13,9 %); la resta són activitats de lleure (7,1 %) i culturals (6,4 %). Les edats intermèdies tenen comportaments força semblants i la diversitat és menor. Així, les activitats esportives —en primer lloc— i les artístiques i de lleure són les que ocupen pràcticament tot l'espectre d'activitats. En el grup de joves destaca el fet que el percentatge d'activitats artístiques se situa lleugerament per sobre del de les esportives (35,7 %) i que l'oferta de lleure també presenta un percentatge significatiu (16 %).

Taula 9. Edat dels participants segons el tipus d'activitat

Tipus d'activitat	3 a 5	6 a 8	9 a 11	12 a 16
Esportiva	54,06	46,27	50,00	35,21
Artística	16,92	25,98	26,92	35,77
Acadèmica	13,89	5,13	2,92	4,12
Educació en el lleure	7,15	13,38	12,15	15,92
Cultural	6,46	8,70	8,00	8,99
Lúdica	1,51	0,56	0,00	0,00
Total	100,00	100,00	100,00	100,00

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pels agents educatius i socials.

L'anàlisi de les dades demostra el predomini clar i rotund de les AMPA a l'hora d'oferir activitats per als infants de 3 a 11 anys. També destaca el paper com a generadors d'oferta d'aquest perfil d'agents entre els més joves, però amb percentatges una mica inferiors als de les entitats culturals (27 % *versus* 30,3 %). Cal ressaltar que les associacions esportives incrementen el percentatge de places ocupades a mesura que augmenta l'edat dels infants i joves, cosa que també passa a les entitats d'educació en el lleure.

Taula 10. Edat dels participants segons el tipus d'agent

Tipologia d'agent	3 a 5	6 a 8	9 a 11	12 a 16
Serveis públics	5,50	4,46	6,15	18,91
Associacions esportives	0,14	2,68	5,69	7,68
Entitats d'educació en el lleure	0,00	7,47	12,15	15,92
Associacions culturals	8,12	12,60	9,38	30,34
AMPA	86,24	72,80	66,62	27,15
Total	100,00	100,00	100,00	100,00

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pels agents educatius i socials.

3. QUÈ DIUEN LES FAMÍLIES?

3.1. La participació en el Debat Familiar⁵

En total, onze centres escolars dels barris de Sant Andreu i la Sagrera han participat en l'experiència i han distribuït els qüestionaris entre els seus alumnes de primària. Dels onze centres participants, vuit són de titularitat pública i tres són centres concertats.

Dels 2.920 alumnes matriculats als centres escolars participants, 1.173 han retornat el qüestionari contestat. Això representa una participació del 40,2 %, xifra molt elevada si es tenen en compte altres experiències similars.

3.2. Característiques dels infants i de les seves famílies

El conjunt d'infants que han contestat el qüestionari està format per un percentatge més elevat de noies (52,9 %) que de nois (47,1 %). Pel que fa al cicle educatiu, el 33,8 % estan cursant el cicle inicial, el 32,4 % el mitjà i el 33,7 % el superior.

Respecte al lloc de naixement, el 8,3 % dels infants participants són d'origen estranger. Aquesta xifra varia en els dos barris. A la Sagrera hi han participat molts més infants nascuts fora de Catalunya (17,7 %) que no pas a Sant Andreu (8,0 %). En tots dos territoris predominen els infants nascuts a Amèrica.

Les famílies enquestades són poc nombroses, atès que el 56,6 % estan formades per quatre membres i el 23,0 % per tres persones. Aquestes dades expliquen que més de la meitat dels infants només tinguin un germà o germana, i que un de cada quatre sigui fill/a únic. Les llars de la Sagrera, on sovint també hi viuen altres familiars, són una mica més nombroses que les de Sant Andreu.

Pel que fa a l'estatus socioeconòmic, la major part dels pares tenen estudis secundaris o universitaris i treballen jornades de més de 40 hores.

Entre les mares també són majoria les que tenen estudis secundaris i universitaris i, malgrat que al voltant del 18 % no estaven ocupades quan van ser enquestades, les que tenen una feina remunerada fan principalment jornades d'entre 30 i 40 hores.

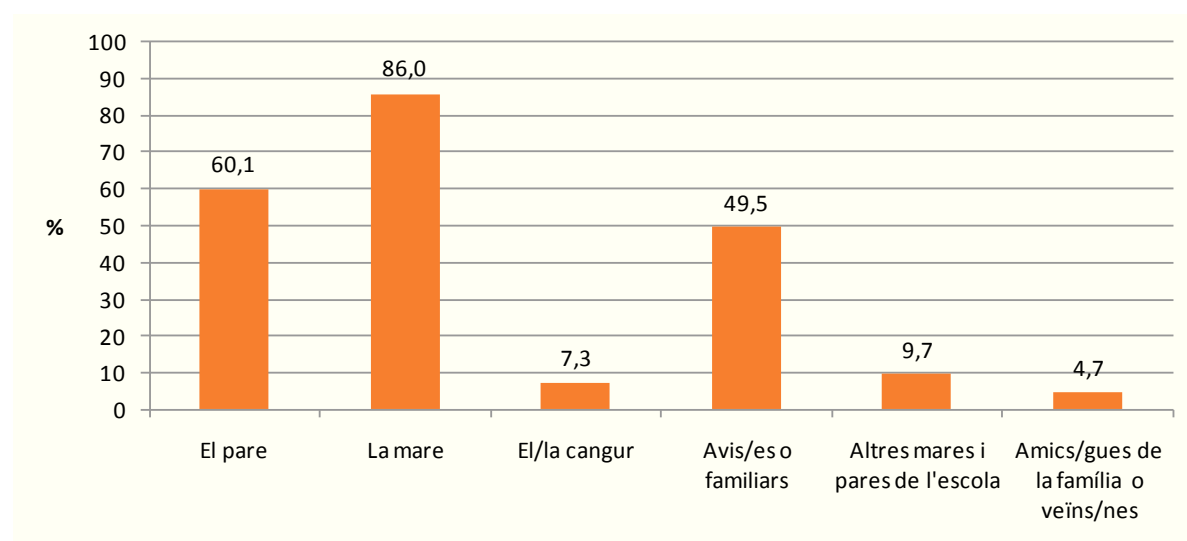
---

⁵ Nota per al lector/a: tot seguit s'exposen els resultats de l'estudi elaborat a partir del Debat Familiar. No obstant això, per tal de facilitar-ne la lectura i comprensió, només s'han inclòs les taules i els gràfics més indispensables; la resta es pot consultar a l'Annex. Els resultats s'expressen en percentatges.

L'organització familiar i l'acompanyament als centres educatius

El 90,5 % dels infants tenen una persona que els recull a la sortida de l'escola i els acompanya a casa. Habitualment, aquesta persona és algun membre de la família i en nou de cada deu casos la mare és qui fa aquesta tasca. Els pares la fan en sis de cada deu casos. Els altres familiars, avis i àvies, fan aquest acompanyament en prop del 50 % dels casos. El recurs a cangurs és força menys freqüent (7,3 %), així com l'ajuda d'altres pares i mares de l'escola (9,7 %) o d'amics de la família (4,7 %).

Gràfic 2. Acompanyament dels fills/es a casa (% de resposta múltiple)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

La situació laboral de les famílies és un factor clau. La necessitat de recórrer a altres persones per acompanyar els nois i noies a casa és especialment significativa quan els pares, i sobretot les mares, arriben a casa després de les 18.00 hores. En aquests casos, el recurs als avis i àvies és majoritari, mentre que la contractació de cangurs es dona entre les persones amb un estatus social més elevat.

3.3. La participació en activitats fora de l'horari escolar

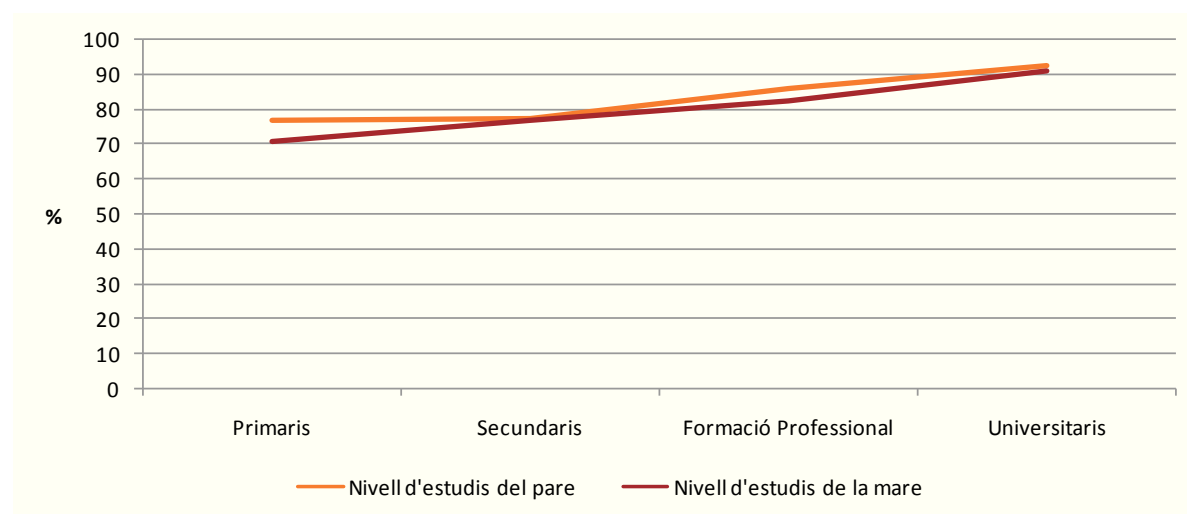
El 82,6 % dels infants fan alguna activitat fora de l'horari escolar. Amb tot, aquesta xifra difereix força als dos barris: Sant Andreu és on hi ha més infants que fan activitats extraescolars (84,1 %), mentre que a la Sagrera la realització d'aquest tipus d'activitats és menys freqüent (73,1 %).

Segons es veurà al llarg de l'informe, aquesta diferència s'explica fonamentalment pel diferent perfil dels dos territoris, de l'oferta existent i de la situació socioeconòmica de les famílies que hi viuen.

La manera d'organitzar el temps fora de l'horari escolar i el tipus de participació en les activitats extraescolars depenen de múltiples factors, en especial de les característiques i dels recursos familiars, de l'horari laboral dels progenitors i del seu nivell cultural.

Si analitzem aquesta dada amb més profunditat, trobem diferències significatives segons l'estatus social dels pares i mares. Un indicador és el nivell d'estudis, que reflecteix que els fills i filles de pares i mares amb estudis secundaris i universitaris tenen una participació superior en les activitats extraescolars. Malgrat que la major part de la població valora la importància d'aquestes activitats per a l'educació dels infants, les persones de classe mitjana i alta —sobretot les que tenen un nivell d'estudis elevat— són les que estan més interessades a complementar la formació escolar dels seus fills i filles.

Gràfic 3. Participació en activitats extraescolars segons el nivell d'estudis del pare i la mare (%)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Un altre indicador és la capacitat econòmica de la llar: la realització d'activitats augmenta d'acord amb la categoria professional dels progenitors. En definitiva, la posició socioeconòmica de les famílies condiciona la seva capacitat per pagar activitats extraescolars.

En aquest mateix sentit, la participació dels nois i noies pertanyents a famílies més nombroses és inferior a la de la resta, possiblement perquè tenen més dificultats per assumir

el cost de les activitats extraescolars de tots els fills i filles. També és més baixa entre els infants nascuts a l'estranger o els fills i filles de pares estrangers.

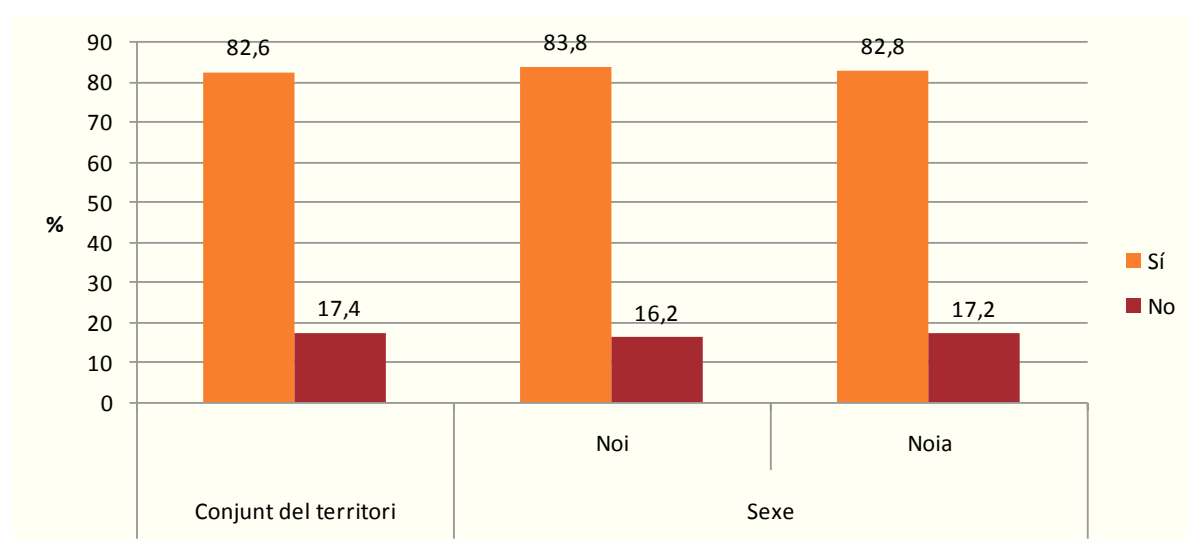
Ara bé, la capacitat econòmica no és l'únic aspecte familiar rellevant. També ho és la necessitat d'utilitzar les activitats extraescolars com a recurs de compatibilització dels horaris escolars i laborals. Les dades demostren que, efectivament, la taxa de realització d'activitats fora de l'horari escolar augmenta substancialment quan el pare o la mare treballen a jornada completa. És més, quan els pares o les mares fan jornades extenses o arriben a casa més enllà de les 18.00 hores, és més freqüent que els seus fills i filles realitzin activitats extraescolars.

Aquestes xifres confirmen que la possibilitat de fer activitats depèn de la situació econòmica i laboral de cada llar. Amb tot, segons es veurà més endavant, la major part de les famílies voldrien complementar la formació que els seus fills i filles reben a l'escola.

A banda de la influència de les característiques dels pares i mares, també és interessant observar que la realització d'activitats varia entre els infants mateixos. Si bé els nois i les noies participen en activitats extraescolars en un percentatge similar, més endavant es veurà que usen el temps de lleure de manera diferent.

Finalment cal assenyalar que els infants dels centres concertats fan més activitats fora de l'horari lectiu que els dels centres públics (87,5 % *versus* 80,6 %).

Gràfic 4. Participació en activitats extraescolars segons el sexe (%)

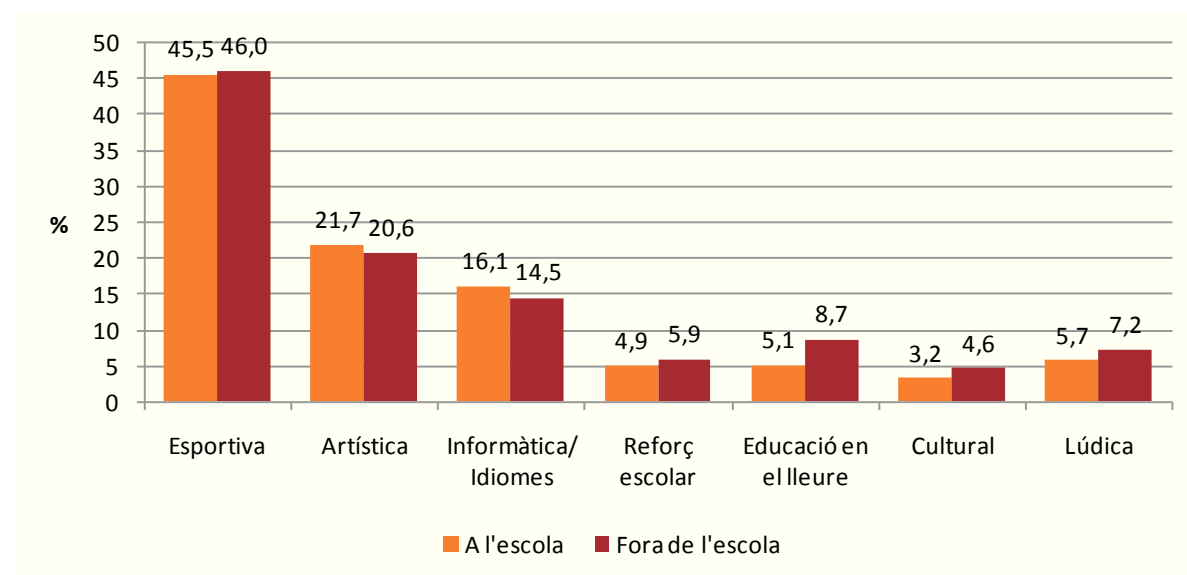
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Els tipus d'activitats i el lloc de realització

Les activitats extraescolars es realitzen més sovint a fora de l'escola que al centre escolar mateix.

L'activitat més estesa és l'esportiva (el 45,5 % a l'escola i el 46,0 % a fora), seguida de les disciplines artístiques (21,7 % i 20,6 %, respectivament), i informàtica i idiomes (16,1 % i 14,5 %). A banda d'aquestes activitats, també hi ha una part important d'infants que fan altres activitats fora de l'escola: educació en el lleure, activitats lúdiques i culturals i reforç escolar.

Gràfic 5. Tipus d'activitat i espai de realització (% de resposta múltiple)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

La realització d'activitats a l'escola és molt similar als dos barris. On realment hi ha diferències és en les activitats realitzades fora del centre escolar, molt més freqüents a Sant Andreu a causa de la presència d'un major nombre d'entitats que promouen una oferta educativa.

Es detecten diferències significatives en els tipus d'activitats realitzades per part dels nois i de les noies, cosa que confirma, com ja s'ha evidenciat en estudis anteriors, que les diferències entre els nois i les noies es generen en les edats primerenques. Les dades obtingudes són el reflex d'uns hàbits que reproduïxen uns estereotips de gènere tradicionals: encara que l'esport és l'activitat més habitual en tots dos grups, els nois la fan més sovint que les noies, que tendeixen a dedicar més temps a les activitats de caràcter artístic i formatiu.

Taula 11. Tipus d'activitat i espai de realització segons el sexe (% de resposta múltiple)

Activitat	A l'escola		Fora de l'escola	
	Nois	Noies	Nois	Noies
Esportiva	47,6	44,2	57,0	36,7
Artística (música, arts plàstiques, teatre, dansa)	12,1	30,4	13,2	27,3
Informàtica, idiomes	13,1	19,0	12,3	16,9
Reforç escolar	4,6	4,7	5,9	5,6
Educació en el lleure	5,0	5,2	9,4	8,2
Cultural (castellers, banda de música, coral)	3,5	2,8	3,3	5,6
Lúdica	5,5	5,7	8,3	6,1

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

A mesura que els nois i noies es van fent grans, fan més activitats a fora de l'escola que a dins. De fet, malgrat que predomina l'esport, quan els infants es fan més grans diversifiquen els tipus d'activitats: disminueix la realització d'activitats lúdiques i augmenta la dedicació formativa, amb reforç escolar i idiomes i informàtica.

Pel que fa a les característiques de les famílies, abans s'ha comentat que la seva posició econòmica és determinant a l'hora de poder pagar o no activitats extraescolars. És més, la realització d'activitats fora de l'escola és més freqüent a les llars on els pares i mares tenen un nivell d'estudis superior o ocupen una categoria professional alta.

El temps dedicat a les activitats fora de l'horari escolar

De mitjana es fan activitats extraescolars 2,8 dies a la setmana. Les activitats es duen a terme majoritàriament entre el dilluns i el dijous. El divendres és el dia laborable amb menys activitats. Durant el cap de setmana també hi ha un volum considerable d'activitats, sobretot el dissabte i fora del centre escolar (destaquen les esportives, d'educació en el lleure, culturals i lúdiques).

Taula 12. Dies de la setmana de les activitats segons el sexe (% de resposta múltiple)

	Conjunt del territori	Sexe	
		Nois	Noies
Dilluns	56,5	55,3	57,3
Dimarts	50,6	53,7	48,0
Dimecres	55,1	54,1	56,3
Dijous	47,7	51,0	44,6
Divendres	41,0	42,8	38,8
Dissabte	26,7	33,6	19,8
Diumenge	5,6	7,0	4,2

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

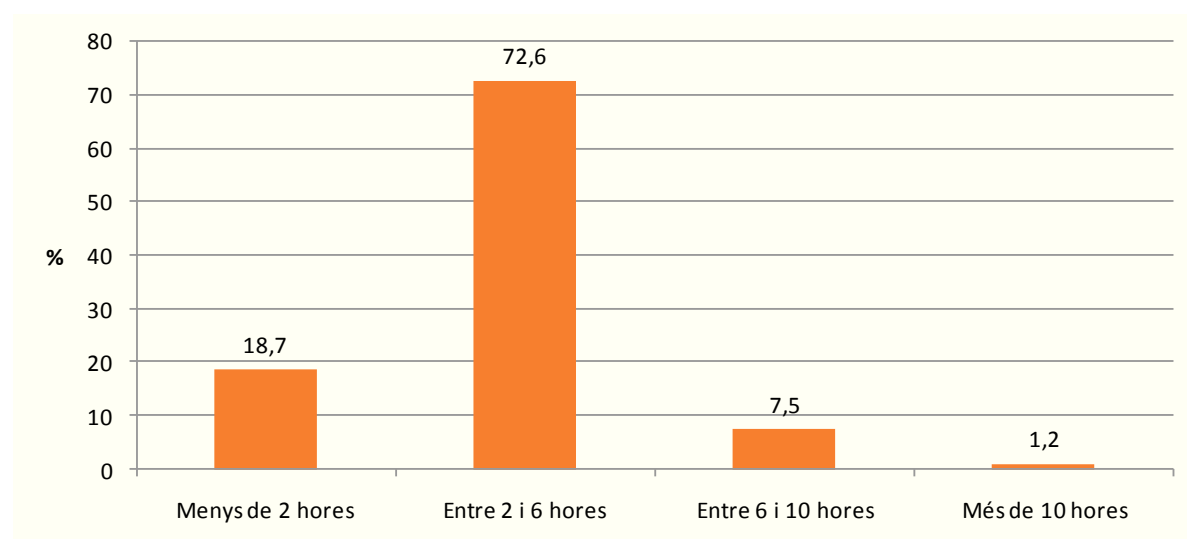

La concentració d'activitats de dilluns a dijous es dona tant entre els nois com entre les noies. Tot i així, ells acostumen a fer més activitats el dissabte al matí que no pas elles, ja que és un dia en què hi ha molta activitat esportiva.

Pel que fa a l'edat, els més petits concentren l'activitat en els dies laborables. A partir dels 8 anys comença a augmentar la realització d'activitats en cap de setmana.

Quant al temps de dedicació a les activitats extraescolars, majoritàriament és d'entre 2 i 6 hores setmanals, i augmenta a mesura que els infants es fan grans.

Gràfic 6. Temps dedicat a les activitats extraescolars (%)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

El temps invertit a fer activitats extraescolars està estretament vinculat amb la realitat familiar i el tipus de recursos econòmics, socials i temporals de què es disposa.

En aquest sentit, les dades assenyalen una estratègia familiar clarament relacionada amb les dificultats quotidianes de compatibilització horària: la realització d'activitats extraescolars és més intensa —en dies i hores— a les llars on la mare treballa a jornada completa i, en particular, quan no arriba a casa fins després de les 18.00 hores.

Les activitats i la participació de les famílies

La relació de les famílies amb l'escola i el seu grau d'implicació en la dinamització del centre esdevé un element fonamental per explicar la participació dels seus fills i filles en l'oferta

d'activitats fora de l'horari escolar. Les famílies més implicades també són les que participen més en les activitats extraescolars.

La implicació dels pares i mares en les AMPA és relativament baixa, atès que el 66,9 % de les famílies declaren que hi participen poc o mai. Això es dona en un context general de baixa participació en activitats associatives, ja que el 89,1 % de les famílies pràcticament no participen mai en associacions culturals, veïnals ni solidàries.

La implicació familiar és superior quan es tracta de reunions convocades per l'escola, en què l'assistència habitual és del 80,6 %.

Els pares i mares amb un nivell formatiu superior participen en les activitats i reunions de les AMPA i de les escoles amb més freqüència que la resta.

Taula 13. Grau de participació (%)

	Associacions culturals, veïnals, etc. de la ciutat	Assistència a les reunions convocades per l'escola	Participació en les activitats de l'AMPA
Molt	3,8	62,6	12,5
Bastant	7,1	18,0	20,5
Poc	30,0	15,8	40,3
Mai o quasi mai	59,1	3,5	26,6
Total	100,0	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

La informació sobre les activitats

El 91,5 % de les famílies consideren que estan força ben informades de les activitats que es fan a les escoles fora de l'horari escolar. El nivell d'informació sobre les activitats que es duen a terme fora de l'àmbit escolar és menor, i només el 60,6 % de les famílies afirmen que n'estan ben informades.

Taula 14. S'està ben informat de les activitats extraescolars? (%)

	De l'escola	De fora de l'escola
Totalment d'acord	50,2	21,5
Força d'acord	41,3	39,1
Poc d'acord	7,3	29,0
Gens d'acord	1,2	10,4
Total	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

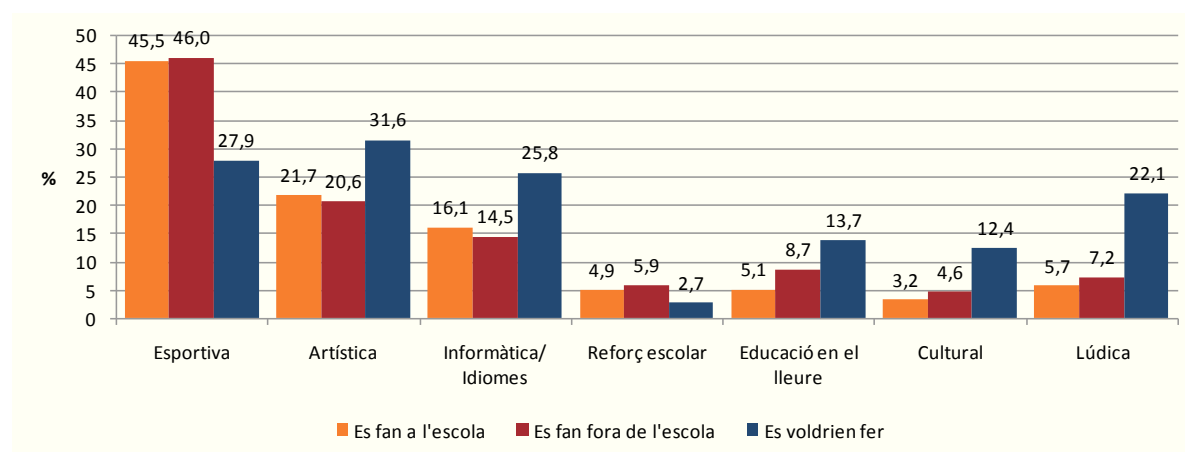
És rellevant observar que les llars que disposen de més informació són les que ja participen d'alguna manera en les activitats extraescolars, la qual cosa vol dir que s'han interessat per l'oferta existent.

3.4. Necessitats i preferències de les famílies

Les activitats que es voldrien fer

Malgrat que el 82,6 % dels infants fan alguna activitat fora de l'horari escolar, la demanda d'activitats és força elevada. El 81,3 % dels infants farien alguna activitat extraescolar que actualment no fan. En aquest sentit, les activitats més sol·licitades són les artístiques, les esportives, les d'informàtica i idiomes i les lúdiques, que coincideixen amb les activitats més freqüents.

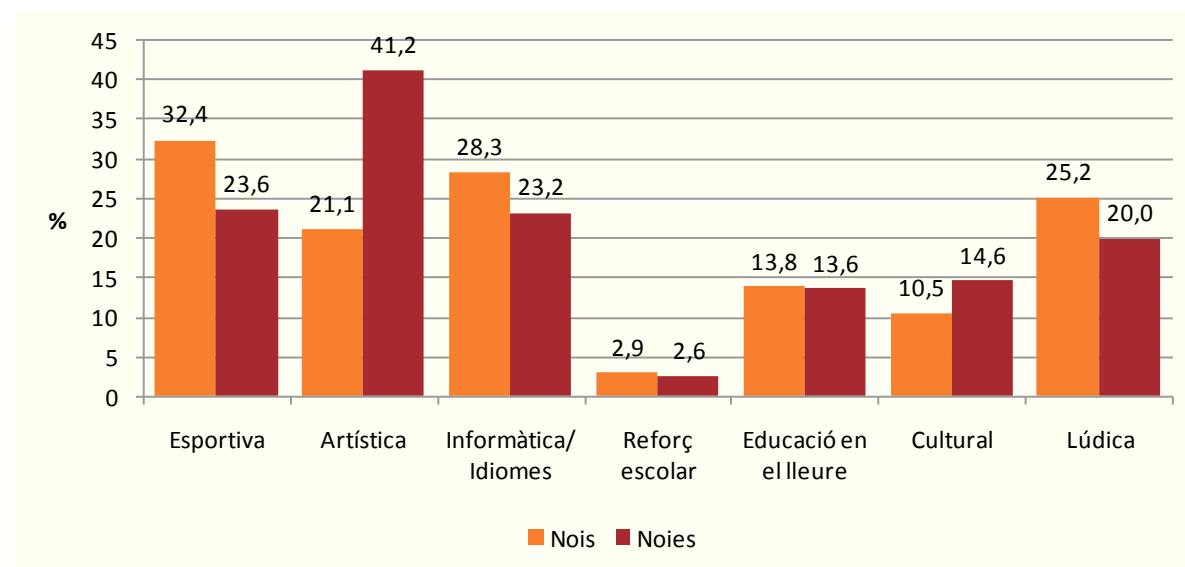
Gràfic 7. Les activitats que es fan i les que es voldrien fer (% de resposta múltiple)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Les noies estan més interessades a fer alguna activitat, especialment de caire artístic. També demanen fer activitats esportives, d'informàtica i idiomes i activitats lúdiques i culturals. Els nois reiteren l'interès per la pràctica esportiva, però també sol·liciten activitats artístiques, d'informàtica i idiomes i lúdiques.

Gràfic 8. Activitats extraescolars que es voldrien fer segons el sexe (%)

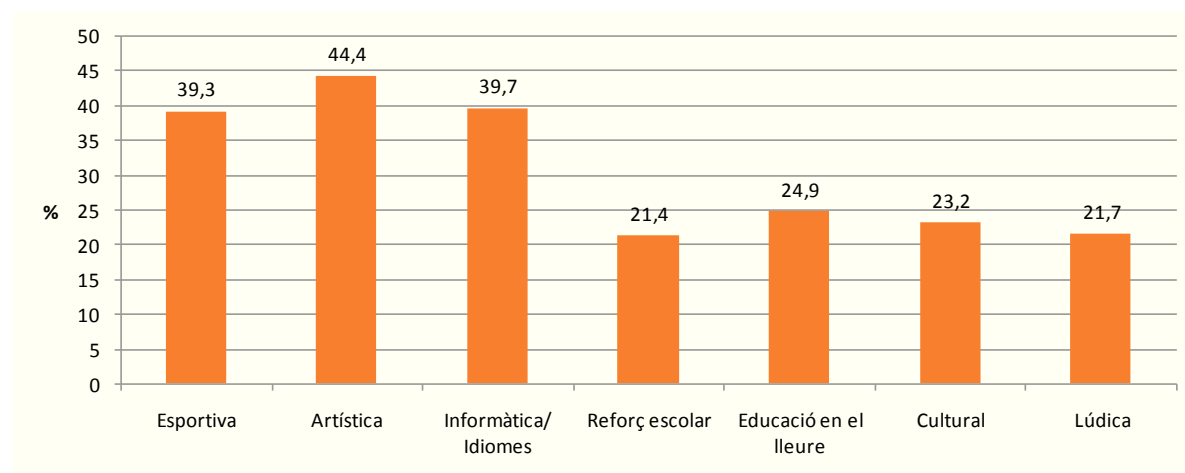
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Necessitats d'informació

El 85,4 % de les famílies voldrien rebre més informació sobre alguna activitat extraescolar.

Les activitats que desperten més interès són les artístiques, les d'informàtica i idiomes i les esportives, que també coincideixen amb les activitats en què la participació és més elevada, tot i que l'educació en el lleure, el reforç escolar i les activitats culturals i lúdiques també són molt atractives.

Gràfic 9. Activitats extraescolars sobre les quals es voldria tenir més informació (% de resposta múltiple)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

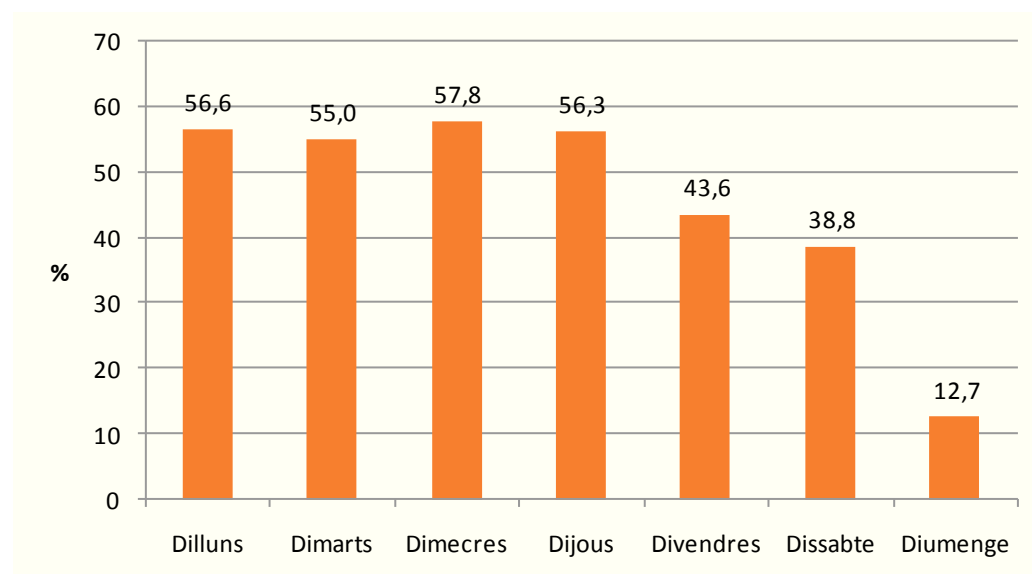
Una vegada més es constaten certes diferències de gènere en les demandes. Malgrat que l'interès per disposar d'informació és similar en tots dos casos, la principal diferència és que les famílies sol·liciten amb molta més freqüència informació sobre activitats artístiques per a les noies i esportives per als nois.

Les preferències d'horaris de les activitats

Els dies preferits per fer les activitats extraescolars són de dilluns a dijous, que coincideixen amb els dies en què ja es fa la major part de les activitats. Amb tot, cal dir que el percentatge d'infants que voldrien fer activitats el dissabte i el diumenge és superior al d'aquells que realment en fan. És a dir, hi ha una demanda explícita de més activitats en cap de setmana.

Un dels resultats més rellevants de l'enquesta és que de dilluns a dijous hi ha una demanda superior d'activitats per als infants més petits, mentre que el divendres i el cap de setmana no hi ha diferències en les demandes segons l'edat.

Gràfic 10. Dies de la setmana en què es voldria tenir més oferta d'activitats extraescolars per als fills/es (% de resposta múltiple)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

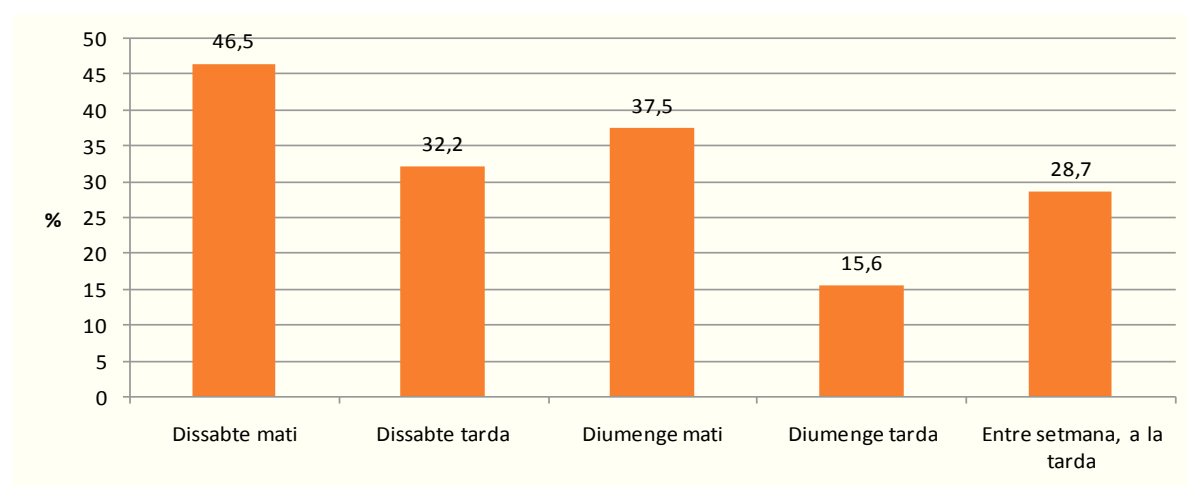
Els horaris més sol·licitats també varien en funció de l'edat; així, tot i que la franja més sol·licitada és de les 16.30 a les 18.00 hores per a totes les edats, a mesura que els infants es fan grans, augmenta la preferència per la franja de les 18.00 a les 20.00 hores. Quant als caps de setmana, la demanda d'activitats no varia segons l'edat.

Les preferències horàries dels nois i noies per a les activitats entre setmana són molt similars, però se sol·licita més oferta en cap de setmana per als nois que per a les noies. L'aspecte que més influeix en la tria d'horaris és la jornada laboral dels pares i mares: com més augmenten les hores dedicades al treball remunerat, sobretot quan s'arriba a casa després de les 18 hores, més elevat és l'interès per fer activitats en dies laborables.

Pel que fa a les activitats realitzades en família, les franges horàries més sol·licitades són el dissabte i el diumenge al matí. També hi ha molta preferència per fer activitats el dissabte a la tarda i entre setmana a la tarda. És menys freqüent demanar activitats en família el diumenge a la tarda.

A mesura que els infants es fan grans, la demanda d'activitats familiars és menor.

Gràfic 11. Horaris en què es voldria disposar de més activitats familiars (% de resposta múltiple)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Valoració de les activitats

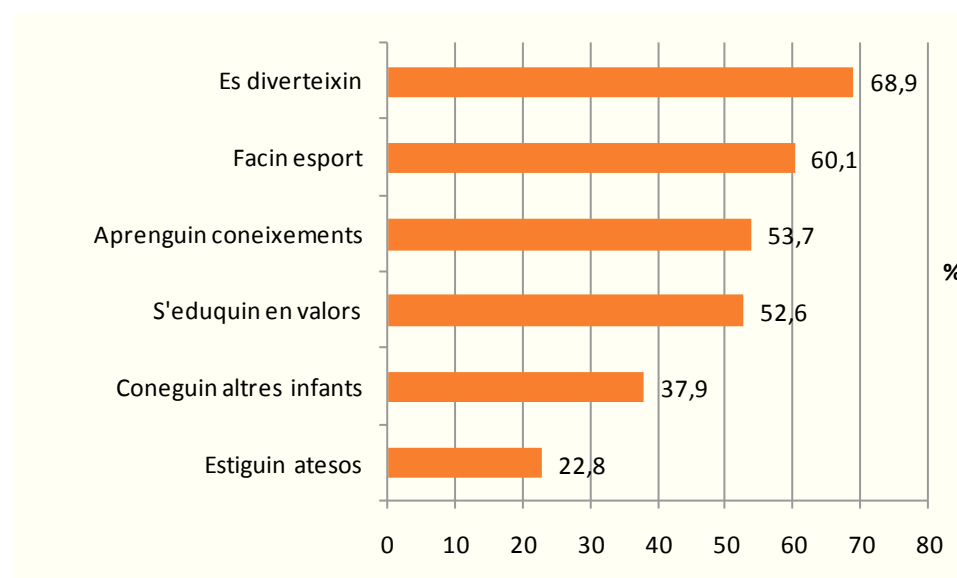
Al llarg de l'informe s'ha anat veient que la manera d'omplir el temps fora de l'horari escolar respon a nombroses circumstàncies estretament lligades entre elles. Això es reflecteix clarament en l'enumeració dels motius pels quals els pares i mares decideixen apuntar els seus fills i filles a fer activitats extraescolars. La llista de motius argumentats per les famílies participants en el Debat Familiar és molt diversa.

Les famílies consideren que les activitats extraescolars han de tenir un caràcter formatiu i lúdic. El motiu més reiterat és la possibilitat de diversió (68,9 %). No obstant això, també es valora que els infants facin esport, que aprenguin coneixements i que es formin en valors.

Aquestes dades posen de manifest l'interès de les famílies per la dimensió educativa i de diversió de les activitats que els seus fills i filles realitzen fora de l'horari escolar.

La necessitat que els infants estiguin atesos apareix com a motiu principal en el 22,8 % de les famílies.

Gràfic 12. Motius per portar els fills/es a fer activitats extraescolars (% de resposta múltiple)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Com més elevat és el nivell educatiu dels pares i mares, més augmenta el nombre de motius argumentats i més importància s'atorga a la formació i a la vessant lúdica.

Cal assenyalar que la necessitat de cura és un argument molt comú a les llars on el pare o la mare treballen a jornada completa o arriben a casa més enllà de les 19 hores, a les llars menys nombroses i a les que tenen un estatus social baix, que en aquest sentit experimenten més dificultats per aconseguir que algú els ajudi en la cura dels seus fills i filles (bé perquè no disposen de prou xarxa o suport familiar, o perquè no poden pagar un cangur).

Motius pels quals no es fan activitats fora de l'horari lectiu

L'enquesta demostra que la realització d'activitats extraescolars depèn de molts factors. En conseqüència, podríem pensar que no fer activitats fora de l'horari lectiu també respon a motius molt diversos.

Per tal de contrastar-ho hem preguntat directament les raons per les quals no es realitzen activitats fora de l'horari lectiu, i la resposta és molt clara: prevalen els motius econòmics i la manca de temps per estudiar. Vegem-ho.

Per a les famílies, una de les principals raons és de caire econòmic. El 53,3 % de les que no fan activitats extraescolars consideren que són massa cares. Aprofundint en aquesta dada es constata que el cost de les activitats és un argument molt freqüent entre les famílies més nombroses i la població amb menys recursos econòmics, en especial entre les persones sense feina.

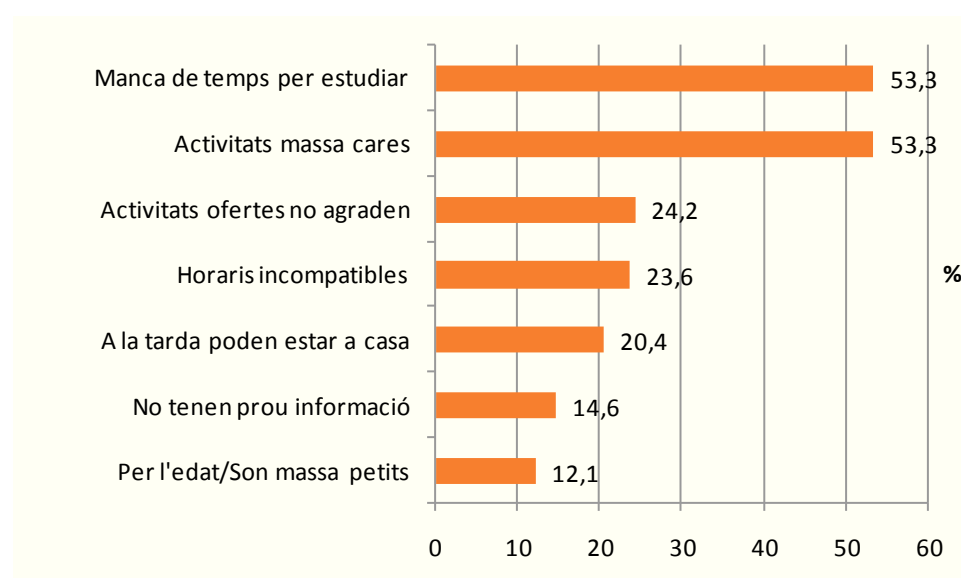
La necessitat de dedicar temps a altres activitats, en particular a estudiar, també és un motiu molt argumentat (53,3 %) i s'incrementa a mesura que augmenta l'edat.

Després destaquen els motius vinculats amb la conciliació: bé perquè a la tarda el pare o la mare poden estar a casa (20,4 %) o perquè tenen dificultats per compatibilitzar els horaris (23,6 %).

El 24,2 % no en fan perquè no els agrada l'oferta i el 14,6 % perquè no tenen prou informació.

Finalment, el 12,1 % no realitzen activitats perquè els infants encara són massa petits.

Gràfic 13. Motius pels quals no es fan activitats extraescolars (% de resposta múltiple)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Les opinions respecte les activitats són molt similars als dos barris, si bé a la Sagrera l'èmfasi recau més en el preu de les activitats i en el fet que l'oferta existent no els agrada.

Demandes de millora de les activitats fora de l'horari lectiu

Un altre aspecte valorat en el Debat Familiar és la demanda de millores que les famílies farien a les escoles, a les entitats del barri o als responsables polítics. La demanda més freqüent està vinculada amb el cost de les activitats: el 67,5 % demanen que les activitats tinguin un cost més assequible. Aquesta és la demanda majoritària en tots els tipus de llars enquestades, si bé augmenta entre les de menor posició social.

En segon lloc es demana més diversitat d'activitats (44,0 %) i d'espais públics (35,8 %).

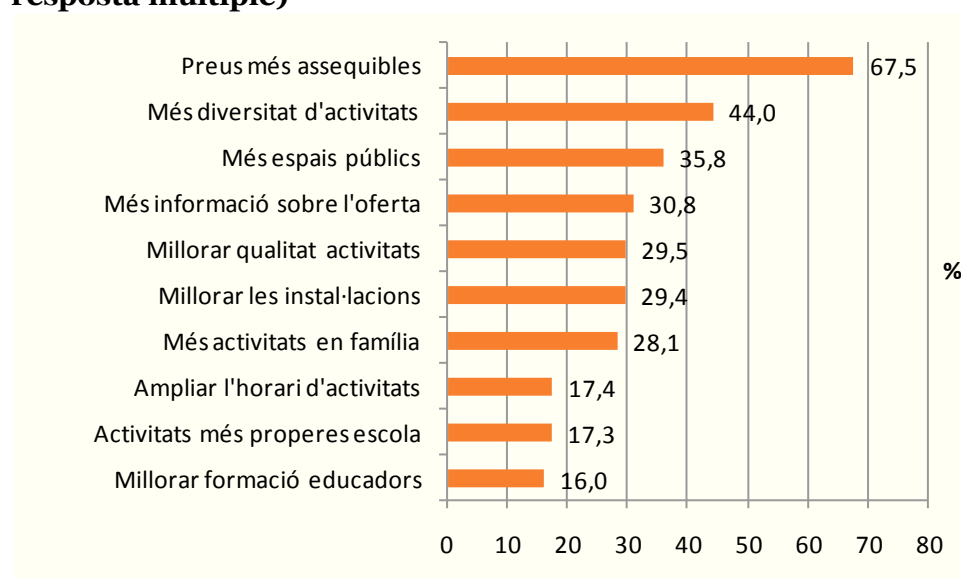
També hi ha sol·licituds dirigides a la millora de l'oferta existent, ja sigui de les instal·lacions (29,4 %), de la qualitat de les activitats (29,5 %) o de la formació del personal educatiu (16,0 %).

Una mica més del 17 % voldrien horaris més amplis i poder fer activitats més a prop de l'escola.

També hi ha una demanda elevada d'activitats en família (28,1 %).

Finalment destaca el percentatge de famílies que demanen més informació sobre les activitats existents: el 30,8 % voldrien rebre més informació.

Gràfic 14. Aspectes a millorar de l'oferta d'activitats extraescolars (% de resposta múltiple)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Un últim aspecte a comentar és que, si bé la demanda de preus més assequibles és majoritària, les llars més benestants són més exigents amb el tipus d'oferta i amb els aspectes de la qualitat de les activitats i dels espais.

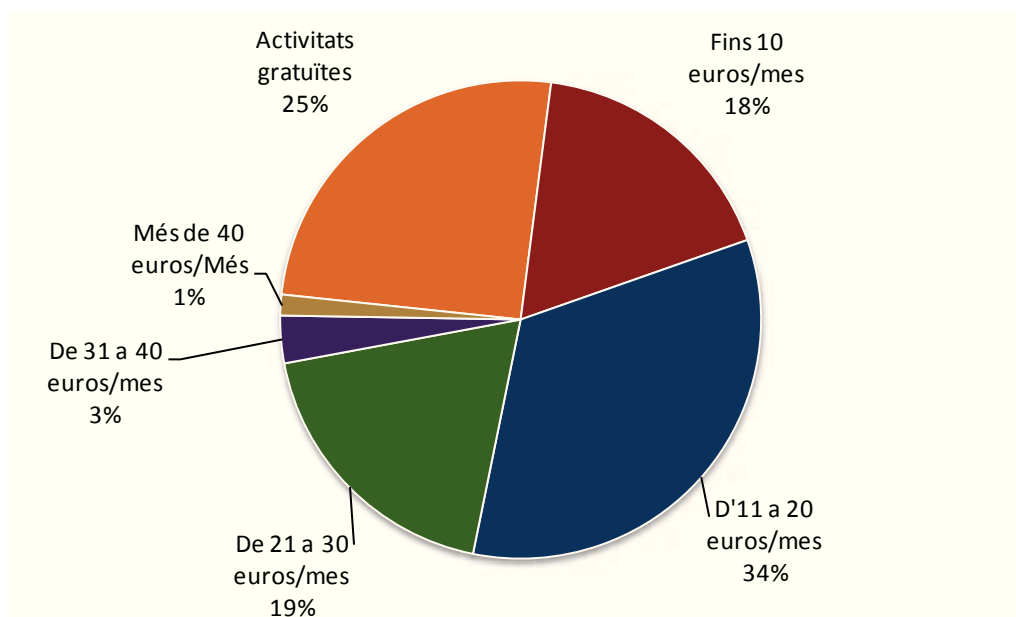
Les opinions respecte l'oferta d'activitats i el tipus de demandes són molt similars als dos barris. No obstant això, les famílies de la Sagrera afirmen que tenen més dificultats per assumir el cost de les activitats, demanen que tinguin un preu més baix i voldrien disposar d'una oferta més àmplia d'activitats en família. A Sant Andreu, l'èmfasi recau més en la necessitat de millorar l'oferta actual, en especial pel que fa a les instal·lacions i als espais públics.

El cost econòmic

El Debat Familiar posa en evidència que el cost de les activitats extraescolars és un dels aspectes més valorats per part de les famílies.

De fet, el 74,6 % opinen que una activitat extraescolar de dues hores setmanals hauria de tenir algun cost econòmic per a les famílies, mentre que el 25,4 % pensen que hauria de ser gratuïta. El preu que es considera més adequat oscil·la entre els 10 i els 20 euros al mes.

Gràfic 15. Opinió sobre el preu que s'hauria de pagar per una activitat extraescolar de dues hores setmanals (%)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

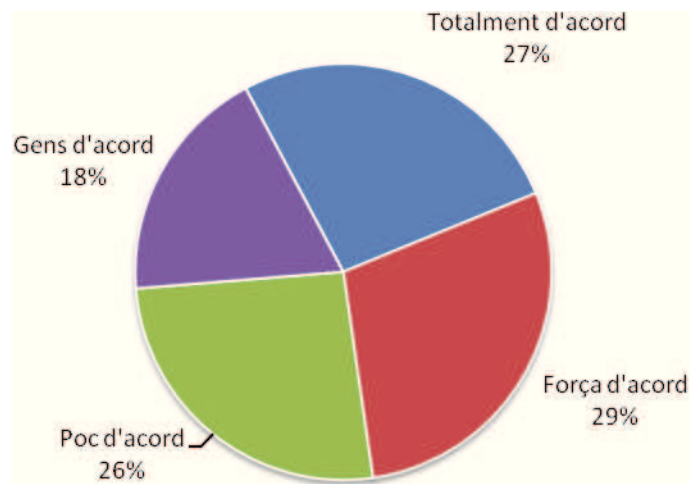
El nombre de fills i filles condiciona l'opinió de les famílies sobre el preu de les activitats, de manera que les famílies més nombroses són les que més es decanten per la gratuïtat o per costos menys elevats. Com ja s'ha comentat, també ho fan les que tenen un estatus socioeconòmic inferior.

Compartir els espais

Per acabar, el Debat Familiar pregunta a les famílies quin és el seu grau d'acord amb el fet que les activitats extraescolars que ofereixen les escoles s'obrin als infants del barri.

El 55,5 % de les famílies tindrien una resposta positiva davant l'obertura de les escoles a tots els infants del barri. L'escola pública està més d'acord amb aquesta proposta que no pas la concertada.

Gràfic 16. Les activitats de l'escola haurien de ser obertes als infants del barri? (%)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

4. IDEES CLAU

A continuació es presenten de forma resumida les idees clau que els agents i les famílies de la Sagrera i Sant Andreu han posat de manifest durant la fase de diagnosi. Aquestes idees han de servir per identificar amb els agents les necessitats principals del territori, consensuar quines són més prioritàries i elaborar un pla d'acció.

Idees clau sobre els agents promotors d'activitats

- El perfil de les AMPA és força heterogeni: algunes són fortes i dinàmiques, mentre que d'altres tenen algunes dificultats per tirar endavant. Aquestes diferències condicionen les relacions de l'escola amb l'entorn i la seva oferta educativa més enllà de l'horari escolar.
- Tot i les diferències, hi ha un consens força generalitzat en la dificultat d'implicar les famílies en la dinamització de les entitats i en l'organització d'activitats.
- El teixit associatiu és molt ric i està profundament arrelat als barris. Algunes entitats tenen seu pròpia i d'altres s'ubiquen en espais públics de referència. La fortalesa del teixit genera un important dinamisme als barris i té uns efectes molt positius en la generació de propostes educatives per als infants, els joves i les seves famílies.
- Les relacions que s'estableixen entre els agents als barris es donen amb més facilitat entre agents d'igual tipologia que entre agents de diferent perfil. No obstant això, i malgrat l'existència de la Coordinadora d'AMPA, aquestes no se solen caracteritzar per un treball compartit.
- Hi ha xarxes formals molt fortes que faciliten el treball compartit entre entitats: la Xarxa d'Entitats del Projecte Comunitari NASACO, el Consell d'Entitats de la Sagrera, les comissions de festes, etc.

Idees clau sobre l'oferta i la demanda d'activitats

- Algunes escoles dels barris de Sant Andreu i la Sagrera obren les seves activitats i espais al barri, cosa que indica el valor que atorguen a la relació escola-entorn.
- El 66 % del total d'activitats que s'ofereixen al barri les organitzen les AMPA de les escoles. Així doncs, aquests agents són els principals promotors d'oferta educativa fora de l'horari lectiu. Les entitats culturals i d'educació en el lleure també tenen un pes específic com a generadors d'oferta.
- Vuit de cada deu infants fan alguna activitat fora de l'horari escolar. L'activitat més estesa és l'esportiva, seguida de les disciplines artístiques i informàtica i idiomes.
- La realització d'activitats varia en funció de les característiques i dels recursos familiars, de l'horari laboral dels pares i mares i del seu nivell cultural. Alguns grups

socials —com ara els infants d'origen immigrant i les famílies afectades per l'atur— fan menys activitats.

- A l'hora de decidir apuntar els fills i filles a activitats extraescolars, les famílies valoren que sigui un espai de diversió, però també que els infants facin esport, que adquireixin coneixements i que s'eduquin en valors.
- Les activitats també ajuden a compatibilitzar els horaris dels infants amb els dels pares i mares. Aquesta necessitat és superior a les llars on el pare o la mare treballen fora de casa a jornada completa, sobretot quan la mare arriba a casa més enllà de les 18 hores.
- Les noies tendeixen a dedicar més temps a les activitats de caràcter artístic i formatiu, i els nois a les activitats esportives.
- De mitjana es fan activitats extraescolars 2,8 dies a la setmana, majoritàriament entre el dilluns i el dijous. També hi ha molta activitat el dissabte al matí i fora del centre escolar.
- El 83 % dels infants farien alguna activitat que no fan, especialment artístiques, esportives, d'informàtica i idiomes i lúdiques.
- Se sol·licita un volum més elevat d'activitats extraescolars de dilluns a dijous i en cap de setmana. També es voldria tenir més oferta d'activitats familiars el dissabte i el diumenge al matí.
- Hi ha dos motius principals pels quals no es fan activitats: el preu —es considera que són massa cares— i la manca de temps per estudiar. Les famílies voldrien disposar d'activitats de preu assequible i tenir més diversitat d'activitats i d'espais públics.
- Una mica més de la meitat de les famílies consideren positiva la proposta d'obrir les activitats de les escoles a tots els infants del barri.

5. FONTS D'INFORMACIÓ

5.1. Agents educatius i socials entrevistats/participants en els grups de debat

AFA Centre Privat Concertat Mare de Déu de la Mercè
AFA Escola Can Fabra
AMPA Escola Eulàlia Bota
AMPA Escola El Sagrer
AMPA Escola L'Estel
AMPA Escola Mestre Enric Gibert i Camins
AMPA Escola Rosa dels Vents
AMPA Escola Sant Pere Nolasc
AMPA Escola Turó Blau
AMPA Institut Príncep de Viana
Escola Can Fabra
Escola Eulàlia Bota
Escola L'Estel
Escola Mestre Enric Gibert i Camins
Escola Pegaso
Escola Rosa dels Vents
Escola El Sagrer
Escola Sant Pere Nolasc
Escola Ignasi Iglésias
Escola Turó Blau
Centre Privat Concertat Jesús Maria
Centre Privat Concertat Jesús, Maria i Josep
Centre Privat Concertat Laia
Centre Privat Concertat Mare de Déu de la Mercè
Centre Privat Concertat Mare de Déu de la Soledat
Centre Privat Concertat Monlau
Institut Doctor Puigvert
Institut Príncep de Viana
Escola de Música Municipal Sant Andreu
Col·legi d'Educació Especial Pont del Dragó
Centre Privat Concertat d'Educació Especial Gavina
Agrupació Excursionista Muntanya
Associació Excursionista Cordada
Club Esportiu Sagrerenc
Club Natació Sant Andreu
Biblioteca Ignasi Iglésias-Can Fabra
Biblioteca la Sagrera-Marina Clotet
Centre Garcilaso
Piscina Municipal de Sant Andreu
Centre de Recursos Pedagògics de Sant Andreu
Associació Ventijol
Coordinadora d'AMPA
Associació de Veïns de Sant Andreu Nord Tramuntana-AVVSAN
AVV de la Sagrera
AVV de Sant Andreu de Palomar
Comissió de Festes de la Sagrera
Diablers de Sant Andreu
Grallakatú
Diablers de la Sagrera
Xarxa d'Entitats del Projecte Comunitari NASACO
AVV-Plataforma Veïnal de Sant Andreu
MIJAC Sant Andreu

AEiG Jungfrau
AEiG Pare Bertran
AEiG Flor de Neu
AE Jaume I
Ludoteca de la Casa Bloc

5.2. Centres escolars participants en l'experiència del Debat Familiar

Escola Pegaso
Escola L'Estel
Escola El Sagrer
Escola Eulàlia Bota
Escola Turó Blau
CCIP Mare de Déu de la Soledat
CC Jesús Maria
CC Mare de Déu de la Mercè
Escola Sant Pere Nolasc
Escola Ignasi Iglésias
Escola Mestre Enric Gibert i Camins

5.3. Annex

Taula 15. Sexe dels infants (%)

Sexe	Conjunt del territori	Sant Andreu	La Sagrera
Noi	47,1	47,4	44,9
Noia	52,9	52,6	55,1
Total	100,0	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 16. Cicle educatiu (%)

	Conjunt del territori	Sant Andreu	La Sagrera
Cicle inicial	33,8	33,7	34,8
Cicle mitjà	32,4	31,8	36,1
Cicle superior	33,7	34,5	29,1
Total	100,0	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 17. Lloc de naixement dels infants (%)

Lloc de naixement	Conjunt del territori	Sant Andreu	La Sagrera
Catalunya	90,7	92,0	82,3
Resta d'Espanya	1,0	0,8	2,5
Resta d'Europa	1,8	1,7	2,5
Amèrica	4,9	4,0	10,8
Àfrica	0,3	0,3	0,6
Àsia i Oceania	1,3	1,3	1,3
Total	100,0	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 18. Lloc de naixement dels pares i mares (%)

Lloc de naixement	Pares	Mares
Catalunya	75,1	73,7
Resta d'Espanya	13,5	11,6
Resta d'Europa	2,3	2,1
Amèrica	7,4	11,6
Àfrica	1,1	0,7
Àsia i Oceania	0,6	0,3
Total	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 19. Quantitat de persones que viuen a la llar (%)

Persones	Conjunt del territori	Sant Andreu	La Sagrera
Dues	4,1	4,0	5,1
Tres	23	23,1	22,8
Quatre	56,6	57,3	51,9
Cinc	12,5	12,7	11,4
Sis	2,4	2,0	5,1
Més de sis	1,2	0,9	3,2
Total	100,0	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 20. Nombre de germans/es (%)

Nombre de germans/es	Conjunt del territori	Sant Andreu	La Sagrera
Cap	24,8	24,1	29,5
Un	61,1	62,1	54,5
Dos	11,6	11,5	12,8
Tres i més	2,4	2,3	3,2
Total	100,0	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 21. Hores setmanals de treball remunerat dels pares i mares (%)

Hores	Pares	Mares
No treballa	5,8	17,2
Fins a 20 hores	2,4	8,8
Entre 20 i 30 hores	4,8	17,2
Entre 30 i 40 hores	42,7	41,8
Més de 40 hores	44,3	15,1
Total	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 22. Participació en activitats extraescolars segons el barri i el tipus de centre (%)

Participació	Conjunt del territori	Barri		Titularitat	
		Sant Andreu	La Sagrera	Pública	Concertada
Sí	82,6	84,1	73,1	80,6	87,5
No	17,4	15,9	26,9	19,4	12,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 23. Participació en activitats extraescolars segons el nombre de persones a la llar i el lloc de naixement (%)

Participació	Conjunt del territori	Persones a la llar				Lloc de naixement	
		Dues	Tres	Quatre	Cinc o més	Catalunya i Espanya	Altres països
Sí	82,6	83,7	83,9	86,1	71,1	84,5	63,9
No	17,4	16,3	16,1	13,9	28,9	15,5	36,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 24. Tipus d'activitat i espai de realització segons el tipus de centre (% de resposta múltiple)

Activitat	A l'escola		Fora de l'escola	
	Centre públic	Centre concertat	Centre públic	Centre concertat
Esportiva	49,2	36,7	43,6	51,6
Artística (música, arts plàstiques, teatre, dansa)	21,8	21,3	21,7	18,1
Informàtica, idiomes	15,2	18,4	12,0	20,4
Reforç escolar	4,8	5,2	6,1	5,2
Educació en el lleure	2,7	11,1	10,0	5,5
Cultural (castellers, banda de música, coral)	3,7	1,7	4,6	4,7
Lúdica	6,1	4,7	8,8	3,2

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 25. Tipus d'activitat i espai de realització segons el barri (% de resposta múltiple)

Activitat	A l'escola		Fora de l'escola	
	Sant Andreu	La Sagrera	Sant Andreu	La Sagrera
Esportiva	45,7	44,4	47,6	35,6
Artística (música, arts plàstiques, teatre, dansa)	21,4	23,1	21,7	13,8
Informàtica, idiomes	16,0	16,9	14,5	14,4
Reforç escolar	5,0	4,4	5,9	5,6
Educació en el lleure	5,4	3,1	8,4	10,6
Cultural (castellers, banda de música, coral)	3,4	1,9	4,9	2,5
Lúdica	6,2	2,5	7,5	5,0

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 26. Tipus d'activitat i espai de realització segons el cicle educatiu (% de resposta múltiple)

Activitat	A l'escola			Fora de l'escola		
	Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior	Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior
Esportiva	50,7	45,8	39,7	45,4	45,2	47,6
Artística (música, arts plàstiques, teatre, dansa)	24,7	19,2	21,1	22,0	25,2	16,8
Informàtica, idiomes	19,9	15,9	11,6	8,1	18,1	17,9
Reforç escolar	3,1	4,7	5,8	3,7	5,8	7,6
Educació en el lleure	2,9	4,7	7,9	3,9	9,3	13,2
Cultural (castellers, banda de música, coral)	50,7	45,8	39,7	4,2	5,2	5,0
Lúdica	24,7	19,2	21,1	8,4	4,9	6,8

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 27. Tipus d'activitat i espai de realització segons el lloc de naixement (% de resposta múltiple)

Activitat	A l'escola		Fora de l'escola	
	Nascuts a Catalunya i Espanya	Nascuts a altres països	Nascuts a Catalunya i Espanya	Nascuts a altres països
Esportiva	45,7	42,3	47,7	29,9
Artística (música, arts plàstiques, teatre, dansa)	21,0	28,9	21,1	16,5
Informàtica, idiomes	15,9	16,5	14,5	14,4
Reforç escolar	4,6	7,2	5,5	10,3
Educació en el lleure	5,3	2,1	8,7	8,2
Cultural (castellers, banda de música, coral)	3,0	4,1	4,9	2,1
Lúdica	5,8	4,1	7,0	9,3

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 28. Tipus d'activitat que es voldria fer segons el barri (% de resposta múltiple)

	Conjunt del territori	Barri	
		Sant Andreu	La Sagrera
Esportiva	27,9	27,7	28,7
Artística (música, arts plàstiques, teatre, dansa)	31,6	31,3	33,8
Informàtica, idiomes	25,8	25,2	30,0
Reforç escolar	2,7	2,6	3,8
Educació en el lleure	13,7	13,5	15,0
Cultural (castellers, banda de música, coral)	12,4	13,0	8,8
Lúdica	22,1	21,2	27,5

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 29. Activitats extraescolars sobre les quals es voldria tenir més informació segons el sexe i el cicle educatiu (% de resposta múltiple)

Activitats	Conjunt del territori	Sexe		Cicle educatiu		
		Noi	Noia	Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior
Esportiva	39,3	42,6	36,2	38,1	40,5	40,3
Artística (música, arts plàstiques, teatre, dansa)	44,4	37,3	50,9	44,9	46,3	42,1
Informàtica, idiomes	39,7	43,8	36,2	40,2	41,6	38,7
Reforç escolar	21,4	23,0	19,5	17,1	26,8	20,8
Educació en el lleure	24,9	26,7	23,4	28,9	26,3	20,8
Cultural (castellers, banda de música, coral)	23,2	21,0	25,2	23,4	24,4	22,6
Lúdica	21,7	22,4	20,6	23,9	23,6	18,2

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 30. Activitats extraescolars sobre les quals es voldria tenir més informació segons el barri (% de resposta múltiple)

Activitats	Conjunt del territori	Barri	
		Sant Andreu	La Sagrera
Esportiva	39,3	40,5	31,9
Artística (música, arts plàstiques, teatre, dansa)	44,4	45,1	40,0
Informàtica, idiomes	39,7	39,1	43,8
Reforç escolar	21,4	20,9	24,4
Educació en el lleure	24,9	25,4	21,9
Cultural (castellers, banda de música, coral)	23,2	23,8	19,4
Lúdica	21,7	21,7	21,3

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.

Taula 31. Horaris en què es voldria tenir més oferta d'activitats extraescolars per als fills/es (%)

Horaris	Conjunt del territori
Dilluns	56,6
▪ De 16.30 a 18.00 h	37,8
▪ De 18.00 a 20.00 h	22,4
Dimarts	55,0
▪ De 16.30 a 18.00 h	36,9
▪ De 18.00 a 20.00 h	21,7
Dimecres	57,8
▪ De 16.30 a 18.00 h	37,3
▪ De 18.00 a 20.00 h	24,5
Dijous	56,3
▪ De 16.30 a 18.00 h	36,6
▪ De 18.00 a 20.00 h	23,2
Divendres	43,6
▪ De 16.30 a 18.00 h	26,7
▪ De 18.00 a 20.00 h	19,8
Dissabte	38,8
▪ Matí	27,3
▪ Tarda	15,5
Diumenge	12,7
▪ Matí	9,7
▪ Tarda	4,8

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Debat Familiar.